

Boulevard

ΜΑΙΟΣ 2026

#112

Μηνιαία freepress εφημερίδα

Άνοιξη σημαιοστόληστη

REFLECTIONS

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ο Ελληνισμός και η τουρκική απειλή

REFLECTIONS

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η τραγωδία της Ηλιούπολης και η Ελλάδα του Ferto

DIPLOMACY

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Ελλάδα – Ισραήλ και ο Ερντογάν

STORY

ΘΕΜΑ

Τσερνόμπιλ:
Το πυρηνικό δυστύχημα και οι επιπτώσεις του στην Ελλάδα

ARCHIVES

«Κάθε ψυχή, παίρνοντας μαγιά
έστω απ' το θαυματικό νόημα της
Ορθοδοξίας, μπαίνει σε τρομερή
δροσιά, σε αγώνισμα μέγα ελληνικό.
Και για τούτο σύγκοσμο»

Νίκος Καρούζος
(περιοδικό «Σύννορο», Μάιος 1966)

«Σε άλλες γενιές, παλαιότερες
ημών, οι απαίδευτοι αντιμετώπιζαν
με σεβασμό τους μορφωμένους.
Κι έτσι προχώρησε η ελληνική
κοινωνία. Σήμερα ζούμε την τυραννία
των απαίδευτων. Αυτών που είναι
υπερήφανοι για πέντε τσιτάτα που
έχουν ακούσει απ' τους καφενόβιους
ινστρουκτορες»

Τάκης Θεοδωρόπουλος
(εφημερίδα «Η Καθημερινή»,
18/5/2025)

“
Άρχισα να βλέπω
πως η πατρίδα μου
δεν είναι τόσο τίμια
και καθαρή
και αποφάσισα
να έχω τα μάτια
μου ανοιχτά.
Είμαι με αυτούς
που ρωτάνε

”

Μάνος Χατζιδάκις

Κατάλαβες;

Το δωμάτιο ήταν βυθισμέ-
νο σε μια πολυτελή, σχεδόν
«εκκωφαντική» σιωπή. Πά-
νω στο βαρύ μοναστηριακό
ξύλινο τραπέζι βρισκόταν
ένας δερμάτινος φάκελος, μισάνοιχτος.
Από τη σχισμή του ξεπρόβαλλαν δεσμί-
δες από ολοκαίνουργια χαρτονομίσματα.
Ήταν 10 εκατομμύρια ευρώ. Ένα νούμε-
ρο που δεν ήταν απλώς αριθμός, αλλά
μια υπόσχεση ελευθερίας, δύναμης και
απόλυτης κυριαρχίας.
«Αν σου τα έδινα, θα τα έπαιρνες;»
Η φωνή του ξένου απέναντί μου ήταν
ήρεμη με σταθερό τόνο.
Κοίταξα τα χρήματα. Η καρδιά μου χτυ-
πούσε πιο γρήγορα. Στο μυαλό μου πέ-
ρσσαν αστραπιαία χρέη, στερήσεις, όνει-
ρα που είχαν σκονιστεί, επιθυμίες που
έμεναν στο συρτάρι.
«Ναι, βέβαια», απάντησα χωρίς δεύτερη
σκέψη. «Ποιος θα έλεγε όχι;» έλεγα από
μέσα μου.
Ο ξένος μειδίασε και χαμογέλασε αινιγ-
ματικά. «Και αν σου έλεγα ότι υπάρχει μια
παγίδα;» ρώτησε, γέρνοντας ελαφρώς

προς το μέρος μου.
Η απληστία είναι τυφλή, και δεν είναι ανό-
ητη. Ένιωσα μια ανεπαίσθητη ψυχρά στην
πλάτη μου και οι παλμοί της καρδιάς μου
«έτρεχαν» πιο γρήγορα. «Ανάλογα την
παγίδα», ψιθύρισα. «Όλα στη ζωή έχουν
ένα τίμημα. Ποιο είναι το δικό σου;»
Ο ξένος άπλωσε το χέρι του, ακούμπησε
απαλά την άκρη του χαρτοφύλλου και
με κοίταξε στα μάτια. «Η συμφωνία είναι
απλή. Παίρνεις τα δέκα εκατομμύρια τώ-
ρα. Όμως... το πρωί δεν θα ξυπνήσεις. Το
αυριανό ξημέρωμα δεν θα σε βρει εδώ».
Ο χρόνος πάγωσε. Το χρυσάφι μέσα στον
χαρτοφύλλου έχασε ξαφνικά τη λάμψη
του. Έγινε μουντό, βαρύ, σαν τις πέτρες
που σκεπάζουν τους τάφους.
Θυμήθηκα άθελά μου τα λόγια του Σω-
κράτη: «Η αθηθινή ευτυχία και η ολο-
κλήρωση πηγάζουν από την αδιάκοπη
αναζήτηση της γνώσης και της αυτο-
γνωσίας».
Και μονολογούσα σιωπηλά. Τι να τα κά-
νεις τα εκατομμύρια, αν σου αφαιρεθεί
το ίδιο το δικαίωμα της ύπαρξης;
Η απληστία μου συγκρούστηκε ακαριαία
με τη λογική. Αν αποδεχόμουν, θα ήμουν
νεκρός πριν καν προλάβω να ζήσω.
Ο Επίκουρος έλεγε πως «ο θάνατος δεν
είναι τίποτα για εμάς, διότι όταν υπάρ-
χουμε εμείς, ο θάνατος δεν είναι παρών,
και όταν ο θάνατος είναι παρών, δεν
υπάρχουμε εμείς». Όμως, το να επιλέξεις
συνειδητά να σβήσεις το αύριο για λίγες
ώρες αφθονίας πηλασμένη από σκόνη,

έμοιαζε με την απόλυτη παράνοια.
Η σιωπή τελείωσε και η συνέχεια ήταν η
αναμενόμενη. Κοίταξα τον ξένο στα μά-
τια. «Όχι», είπε η φωνή μου, πιο καθαρή
και δυνατή από πριν. «Κράτα τα».
Ο ξένος χαμογέλασε ξανά και έκλεισε
τον χαρτοφύλλου με ένα απότομο κλικ.
«Βλέπεις;» είπε καθώς σηκωνόταν. «Κά-
θε μέρα ξυπνάς με έναν θησαυρό που
κανένας δεν μπορεί να κοστολογήσει.
Όπως είχε γράψει και ο Σενέκας στους
Στωικούς του οδηγούς, “δεν είναι ότι
έχουμε λίγο χρόνο, αλλά ότι χάνουμε πο-
λύ από αυτόν”. Ανταλλάσσεις εύκολα τη
ζωή σου με το χρήμα στις καθημερινές
σου σκέψεις, αλλά μπροστά στο τέλος,
αναγνωρίζεις την αλήθεια».
Περπάτησε προς την έξοδο, αλλά πριν
ανοίξει την πόρτα, γύρισε και με κοίταξε
για τελευταία φορά.
«Η ανάσα σου, το φως στα μάτια σου,
το δικαίωμα να δεις το αύριο... όλα αυτά
αξίζουν πάνω από δέκα, είκοσι, πενήντα
ή εκατό εκατομμύρια ευρώ. Είσαι πλού-
σιος. Απλώς δεν το βλέπεις» είπε φεύ-
γοντας, αφήνοντάς με μόνο στο σκοτάδι.
Κοίταξα έξω από το παράθυρο και έμει-
να ξάγρυπνος αναμένοντας με λαχτάρα
την πρώτη αχτίδα του ήλιου. Ήμουν ήδη
ο πιο πλούσιος άνθρωπος του κόσμου.
Άδραξε τη ζωή, άλλαξε σήμερα. Κάνε τη
ζωή σου ξεχωριστή. Αξίζεις περισσότε-
ρο από όσο νομίζεις. ☐

Κωνσταντίνος Σαρρηκώστας

Boulevard

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ | ΙΔΡΥΤΗΣ: ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ | ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: «BOULEVARD FREE PRESS I.K.E.»

ΕΚΔΟΤΗΣ – ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΑΡΡΗΚΩΣΤΑΣ | ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ ΠΑΠΑΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

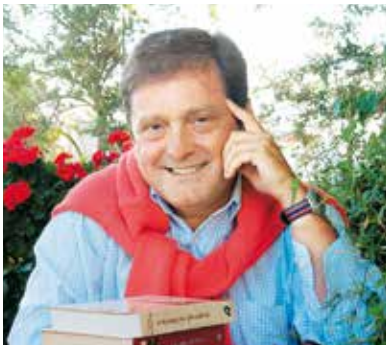
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΛΑΦΑΤΗΣ | CREATIVE DIRECTOR: ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΤΑΛΙΑΣ | ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: ΗΛΙΑΣ ΔΗΜΗΤΡΕΛΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ & ΣΟΛΩΝΟΣ 69, ΑΘΗΝΑ 106 79 | EMAIL: infoblvr@gmail.com | ΕΚΤΥΠΩΣΗ: PAPERGRAPH

Τα κορίτσια της Ηλιούπολης και η Ελλάδα του Ferto!

Συνηθίζεται, οι μεγαλύτεροι σε ηλικία άνθρωποι, μεσήλικες και πάνω, να κατηγορούν την τρέχουσα εποχή και να αναπολούν τον δικό τους καιρό, τότε που ήταν νέοι, θεωρώντας τον ως τον καλύτερο -με αξίες, παιδεία, καλλιέργεια και ευγένεια. Αποφεύγω να το αποδεχθώ αυτό, αν και εγώ είμαι...έφηβος της τρίτης ηλικίας (!), γιατί αυτή η άποψη ενώ υπήρχε πάντα, δεν διέθετε όμως ιδιαίτερη βαρύτητα. Να αναπολήσω δηλαδή τι; -τις δεκαετίες του '60 και του '70 ως τις ιδανικότερες εποχές που βίωσε η Ελλάδα; Μα και μητέρα μου, που ήταν μεσόκοπη στις συγκεκριμένες δεκαετίες, όπως και όλες οι άλλες συνομήλικές της, τις κατηγορούσαν για κατήφορο και παρακμή. «Χάλασε, παιδί, μου, η Ελλάδα», θυμάμαι τα λόγια της μητέρας μου -και αναθυμόταν ως καλύτερα χρόνια εκείνα μετά το τέλος του πολέμου και εκείνα των δεκαετιών του '50. «Τότε υπήρχε σεβασμός, ευγένεια, μόχθος, δίψα για μάθηση», μου έλεγε η συγχωρεμένη. Σε όλο αυτόν τον συλλογισμό, υπάρχει μια κολλοσιαία αντίφαση, που βεβαιώνει το λάθος του. Δεν μπορεί αυτό που εμείς αναπολούμε ως καλύτερο, κάποιοι άλλοι, πιο παλιά, να θεωρούσαν το ίδιο ως χειρότερο. Με αυτή την λογική, όσο εξιδανικεύεται το παρελθόν, θα οδηγηθούμε στην άποψη ότι και

Γράφει ο **Στέλιος Παρασκευόπουλος**
Δημοσιογράφος, Συγγραφέας

επί τουρκοκρατίας οι Έλληνες περνούσαν καλύτερα -κάτι το αδιανόητο φυσικά να το πιστεύει κανείς. Με την ίδια δε λογική θα υπάρξει και η εξής αλληλοαπαίρεση, που κι αυτή θα επιβεβαιώνει το λάθος· την τρέχουσα εποχή μας που εμείς οι μεγάλοι την καταγγέλλουμε ως παρακμιακή και σε αποσύνθεση, οι μελλοντικές γενιές, είναι κάτι παραπάνω από σίγουρο, ότι θα την αναλογίζονται ως την καλύτερη. Εντάξει, καταλαβαίνω τον ανθρώπινο συναισθηματισμό, ο κάθε άνθρωπος (όπως κι εγώ) να θεωρεί ως καλύτερα χρόνια τα χρόνια εκείνα της αθωότητας του, τότε που ήταν παιδί χωρίς έγνοιες και βάσανα. Αλλά...
Νομίζω πως πρέπει να αποδεχθούμε το προφανές, ότι πλέον όλα τρέχουν γρήγορα και όλα αλλιάζουν ταχύτητα -όχι από γενιά σε γενιά, αλλά από χρόνο σε χρόνο. Πρέπει να παραδεχόμα-

στε τις μεταβολές και να προσαρμοζόμαστε στην κάθε εποχή. Συμβαίνει αυτό που έλεγε ο Οδυσσέας Ελύτης (από την δεκαετία του '70 παρακαλώ), ότι δεν θα πεθάνουμε με τις ίδιες αξίες που γεννηθήκαμε. Και νομίζω, η κάθε εποχή (με τα συν και τα πλην) όλο και κάτι προσφέρει παραπάνω και κάνει τις ζωές μας καλύτερες.
Θα έχετε αναρωτηθεί, πιθανόν, γιατί τα λέω όλα αυτά. Γιατί συγκλονίστηκε από ένα γεγονός, όπως κι εσείς, το οποίο με έβαλε στον πειρασμό αναθεώρησης των σκέψεων μου -να γίνω κι εγώ ένας αντιφατικός, έστω μικρής έκτασης για να μην ξεφύγω τελείως από τον κανόνα. Και το συγκλονιστικό γεγονός δεν είναι άλλο, από τις δύο 17χρονης μαθήτριες στην Ηλιούπολη, οι οποίες πήδηξαν από ταράτσα πολυκατοικίας στο κενό, με αποτέλεσμα να χάσουν τη ζωή τους. Ποιος ήταν ο λόγος της αυτοχειρίας τους, ότι, σύμφωνα με το σημείωμα που άφησαν, «αυτός ο κόσμος δεν είναι για εμάς» -και ακόμη, ο φόβος της αποτυχίας τους στις πανελλήνιες εξετάσεις. Τι μας λέει αυτό το τραγικό γεγονός; Ότι πλέον η εποχή μας, η κοινωνία μας, δεν αμφισβητείται μόνο, ως είθισται, από τους προχωρημένους σε ηλικία -αλλά, πλέον, και από την νέα γενιά. Και να είστε σίγουροι, ότι οι λόγοι που ώθησαν στα άκρα τις δυο γλυκές κοπέλες, είναι στο μυαλό, σε μεγάλο ποσοστό, σε όλα

τα νιάτα της χώρας μας. Αν μιλήσει κανείς με νέα παιδιά, πολύ εύκολα θα διαπιστώσει το άγχος και την αγωνία τους για την επιβίωση τους στον σημερινό κόσμο -αυτόν τον κόσμο - αρένα που εμείς φτιάξαμε, εμείς οι μεγαλύτεροι, πολιτικοί και πολίτες, και που τους ρίξαμε μέσα χωρίς ντροπή να παλέψουν με τα θηρία. Και αντί αυτό το τραγικό γεγονός με τις δυο μαθήτριες να σημάνει συναγερμό στο σύστημα -στην επιστημονική, εκπαιδευτική, πολιτική κοινότητα- αυτό συνέχισε τον ύπνο του δικαίου σαν μην είχε συμβεί τίποτα, σαν όλα να πηγαινούν καλά σ' αυτόν το τόπο. Το πολιτικό και οικονομικό σύστημα (άρρηκτα συνδεδεμένο μεταξύ τους) ενδιαφέρεται για το εάν θα μείνει ή εάν θα πέσει ο Μητσοτάκης -λες και ο επόμενος θα είναι καλύτερος, εάν ο Ανδρουλάκης ή ο Τσίπρας θα έρθει δεύτερος ή τρίτος -λες και θα χάσει η Βενετιά βελόνη εάν κάποιος από τους δυο δεν καταστεί αξιωματική αντιπολίτευση. Μόνο τα κανάλια ασχολήθηκαν, αλλά για λόγους τηλεθέας (σιγά μην τους έπιασε ο πόνος).
Τα παιδιά ανέκαθεν ήταν ανήσυχα για το μέλλον τους, πάντα όταν τελειωναν το εξατάξιο Γυμνάσιο ή το Λύκειο, τους απασχολούσε ο επαγγελματικός τους προσανατολισμός -το τι θα σπουδάσουν και ποιο επάγγελμα θα μπορούσαν να ασκήσουν στη ζωή τους. Σήμερα όμως η ανησυχία τους

έχει γίνει επιφάνεια, γιατί ξέρουν ότι ακόμη κι αν σπουδάσουν, το πτυχίο ενός πανεπιστημίου δεν έχει πλέον ισχυρό αντίκρισμα στην αγορά εργασίας -κι ακόμα γνωρίζουν, ότι και δουλειά να βρουν, αυτή θα υπαμείβεται· ο μισθός τους, με την ακρίβεια της ζωής να έχει φτάσει στον Θεό, δεν θα επαρκεί ούτε για τα βασικά έξοδα και τις ανάγκες τους. Για δημιουργία οικογένειας ούτε συζήτηση. Παλαιότερα φτωχός θεωρείτο ο άνεργος, σήμερα (όσο κι αν ακούγεται παράξενα) δυστυχής θεωρείται ο εργαζόμενος (το 65% των εργαζομένων αμείβεται μηνιαίως με 1.000 ευρώ μεικτά).

Είναι, το λοιπόν, αυτός ο επιφάνεια που βιώνει η νεολαία να μην εκδηλωθεί σε μια κατάθλιψη ή και ακόμη σε θυμό; Κι ο θυμός θα φέρει επιθετικότητα χαρακτήρα, που με τη σειρά του θα επιφέρει βίαιες ενέργειες -στην καλύτερη περίπτωση σε μια χυδαία εκφορά του λόγου. Τις προάλλες στις τρεις τα ξημερώματα επέστρεφα με το μετρό στο σπίτι μου (το Σάββατο το μετρό λειτουργεί όλο το 24ωρο). Δίπλα μου καθόντουσαν δυο νεαρά ζευγάρια, όχι παραπάνω από δέκα οκτώ ετών. Θα επέστρεφαν από κάποια διασκέδασή τους. Είχαν πιάσει την κουβέντα. Σας πληροφορώ ότι στη φρασολογία τους περισσότερες φορές ακούστηκε η λέξη «μαλάκας», παρά οποιαδήποτε άλλη. Παραξενεύτηκα και προς στιγμή θέλησα να τους έπιανα κουβέντα, μήπως και έβγαζα κάποια άκρη για το πως και το γιατί του απρεπούς λόγου τους. Το απέφυγα γιατί σχεδόν ήταν βέβαιο πως θα με...στόλιζαν κι εμένα με την ίδια λέξη. Ωστόσο, μέχρι να κατέβω στην στάση μου, το φιλοσόφησα λιγάκι. Δεν κατέληξα σε βέβαιες κρίσεις -άλλωστε είναι τόσο πολυσύνθετο το θέμα κι ούτε είμαι τίποτα ειδικός για να αποφανθώ- ωστόσο σκέφτηκα το πολύ απλό που λέγεται: «Τα παιδιά και τα σκυλιά όπως τα μάθεις».

Αυτή η απλή όσο και σοφή παροιμία δείχνει τους υπαίτιους της επιφανειακής κατάστασης στην οποία έχουν περιέλθει σήμερα τα νέα παιδιά. Τα παιδιά δεν φταίνε σε τίποτα (ή φταίνει το λιγότερο). Κανείς δεν γεννιέται καταθλιπτικός, βίαιος, αγενής, αλήτης. Όλα εξαρτώνται από το περιβάλλον στο οποίο θα μεγαλώσει κανείς. Και μέσα από το περιβάλλον θα διαμορφώσει τον χαρακτήρα και την συμπεριφορά του. Τρία είναι τα βασικά περιβάλλοντα που θα επιδράσουν σ' ένα παιδί και που θα το καθορίσουν σε σημαντικό βαθμό. Οι γονείς, το σχολείο και η πολιτεία (κράτος). Δεν το γενικεύω (ισοπεδώνω) -γιατί και καλοί γονείς υπάρχουν, και φιλότιμοι δάσκαλοι, και σοβαροί πολιτικοί- αλ-

λά θα το πω όσο βαρύ κι αν ακούγεται· και οι τρεις παράγοντες που διαμορφώνουν / καθοδηγούν ένα παιδί και την κοινωνία ολόκληρη, απέτυχαν παταγωδώς.

Ποιοι είναι οι γονείς των σημερινών παιδιών; Είναι κατά βάση η γενιά των millennials, τα παιδιά εκείνα που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν σ' ένα καθεστώς ευκολίας, σε μια εποχή Life styles και glamours καταστάσεων, που ό,τι ήθελε κανείς το αποκτούσε αμέσως και εύκολα, που πανεύκολα έπαιρνε δάνεια για διακοπές μέσα σε χιλιδή -τότε που η μισή Ελλάδα επιθυμούσε να αποκτούσε πλούτο τεμπελιάζοντας, νομίζοντας ότι το Χρηματιστήριο θα τους εξασφάλιζε αιώνια ευημερία. Και σ' αυτόν τον τρόπο ζωής εκπαιδεύαν και τα παιδιά τους, «δούλεψε όσο το δυνατόν λίγο, βγάλε όσο το δυνατόν περισσότερα χρήματα», ήταν το μότο της ...εποχής του αστακού. Και τα παιδιά τους τι έφταιγαν; -αυτά έβλεπαν από τους γονείς τους, αυτά μάθαιναν! Πρόγονος δε γενιά των millennials ήταν η περιβόητη γενιά του Πολυτεχνείου. Μια φύτρα διψασμένη για ευημερία και εξουσία, εφόρμησε στο κράτος -και το κατέλαβε με τη συνδρομή φυσικά του τελευταίου. Η ευζωία δεν ήταν άλλη, παρά από τον διορισμό στο δημόσιο, η χρηματοδότησή από τον κρατικό κορβανά. Ευτέλisan το πανεπιστήμιο -το πτυχίο έπαψε να ήταν ένα εργαλείο σε αναζήτηση και εξεύρεση καλής δουλειάς, αλλά απλώς ένα χρήσιμο «χαρτί»

προς διορισμό στο δημόσιο. Και το «άρμεγμα» του δημόσιου χρήματος (συνήθως από αδοϋλητη ή άκοπη εργασία), έφερε ως επάλληλη σειρά, προς χάριν πάντα της ευημερίας, την κομπίνα, την αρπαχή, την μίζα και όλες τις άλλες συναφείς παθογένειες οι οποίες φθάνουν μέχρι τις ημέρες μας.

Η εκπαιδευτική κοινότητα παρασύρθηκε στο κλίμα και κατέθεσε τα όπλα -ξέχωρα ότι κατέστη ο καλύτερος πελάτης του συστήματος. Από την άλλη, δεν είχε και μεγάλη όρεξη να τα βάλλει με τα...καθομαθημένα παιδιά του συστήματος, καθώς σε όλα τα επίπεδα κυριαρχούσε το...δίκιο του μαθητή, του σπουδαστή, του φοιτητή. Ένα ...δίκιο που με τις μοδάτες καταλήψεις μετέτρεψε τα πανεπιστημιακά ιδρύματα σε αχούρια, καθιστώντας την μάθηση δευτερεύουσα υπόθεση. Άλλωστε, και το κύρος της εκπαιδευτικής κοινότητας είχε εκμηδενιστεί. Η διαστρωμάτωση είχε καταργηθεί σε όλο το φάσμα της κοινωνίας· δεν υπήρχε ιεραρχία και σεβασμός. Ο καθηγητής ήταν ισοδύναμος με τον φοιτητή, ο στρατηγός με τον φαντάρο, ο μορφωμένος με τον αμόρφωτο και πάει λέγοντας. Και όλο αυτό το στρεβλό πλαίσιο, ήρθε και το κράτος να το ενισχύσει, εάν δεν το γέννησε και δεν το εξέθρεψε το ίδιο.

Το κράτος, όπως έχει πει και ο φιλόσοφος Στέλιος Ράμφος, δεν λειτούργησε σε όφελος του κοινωνικού συνόλου, αλλά μετατράπηκε σε εργαλείο εξυπηρέτησης πελατειακών

σχέσεων -εξυπηρέτησης των ψηφοφόρων του κάθε κυβερνήτοτος κόμματος. Το κράτος, εν γένει η κοινωνία, ήταν των κολλητών και όχι των πολιτών -χωρίς, ωστόσο, και οι τελευταίοι να αναλάβουν τις ευθύνες τους, συνηθισμένοι να φορτώνουν τις ευθύνες πάντα στους άλλους, και ποτέ στον εαυτό τους.

Και μετά ήρθαν τα δύσκολα, η χρεοκοπία της χώρας -που ήταν περισσότερο πνευματική, παρά οικονομική), ο covid, η ενεργειακή κρίση -που έφεραν τα πάνω κάτω, με το φαγοπότι των ψευδαισθήσεων να πηγάζει στο χρονοντούλαπο της μεταπολιτευτικής ιστορίας. Και φτάνουμε στο σήμερα, στα νέα παιδιά, τα γαλουχημένα με τις «αξίες» των millennials γονιών τους, και φορτωμένα με τις... ιερές παρακαταθήκες των προγόνων τους, αυτών της γενιάς του Πολυτεχνείου. Και πέφτουν σε τοίχο, καταλαβαίνοντας πως τίποτα πλέον δεν είναι εύκολο και δεν κερδίζεται μεμιάς -βλέποντας κυρίως το πολιτικό σύστημα βουτηγμένο μέσα στην αμαρτία και στα σκάνδαλα, και ακόμη την πχηρή ανισότητα στην κοινωνία, τους χαμηλούς μισθούς, την ακρίβεια και την ανέλιξη μόνο όσων έχουν κοινέ στο σύστημα. Και μετά πέφτουν σε απογοήτευση, και μετά πέφτουν από ταρατσες πολυκατοικιών. Με την χώρα να παθιάζεται με το Ferto!!! Αυτή είναι η Ελλάδα.

Μήπως οι παλαιότερες εποχές ήταν καλύτερες από την σημερινή; ☐

ALTION Tonovit®

Δουλειά, Ψώνια, Σπίτι, Χόμπι...

ΒΡΕΣ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΣΟΥ!

Πολλοί ρόλοι σε 1 ημέρα;
Altion Tonovit,
1 κάψουλα
γεμάτη ενέργεια!

Με **25**
θρεπτικά
συστατικά

VI-25211-ALTION-05/2025

BIAN A.E.
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

BIANEΞ A.E.
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΦΑΡΜΑΚΩΝ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Τα Συμπληρώματα Διατροφής δεν υποκαθιστούν την ισορροπημένη διατροφή. Το προϊόν δεν προορίζεται για την πρόληψη, αγωγή ή θεραπεία ανθρώπινης νόσου. Συμβουλευτείτε τον γιατρό σας αν είστε έγκυος, θηλάζετε, βρίσκεστε υπό φαρμακευτική αγωγή ή αντιμετωπίζετε προβλήματα υγείας. Αρ. Γνωστ. ΕΟΦ: 63535/12-06-2018, 63536/12-06-2018. Ο Αρ. Γνωστ. του ΕΟΦ δεν επέχει θέση άδ. κυκλοφορίας από τον ΕΟΦ. Να μη γίνεται υπέρβαση της συνιστώμενης ημ. δόσης. Να φυλάσσεται μακριά από μικρά παιδιά.

Γενναίος Νέος Κόσμος και η Ώρα της Σύνθεσης

Τρία συν Ένα Κύματα και πως αλλάζουν τις Κοινωνίες μας

Από τον Μάριο Νόττα*

Πρίν 20 χρόνια, ο ‘μεγάλος εκμαυλιστής’ (δηλαδή εκείνος που του φορτώναμε όλα τα δεινά) ήταν η Τηλεόραση. Το χαμηλό γούστο, ή άμετρη απεικόνιση βίας, η woke ατζέντα που δειλά επικρατούσε, η εμπορευματοποίηση των ηθών, η αισθητική του καναλάρχη, διαλέξεις και παίρνεις: Δικαίως ή αδίκως καθένas μας αποκαθήςωνε την ‘επάρατον’ τηλοψία (και συλλήβδην τα τότε a-la-mode Mass Media) για όσα ο ίδιος θεωρούσε ως σημεία αποδρομής και πτώσης.

Το σκηνικό διέφερε ελάχιστα, λίγα χρόνια μετά: Η επικράτηση του Προσωπικού Υπολογιστή και των χειροκίνητων συσκευών (αν και ακόμα με πρωτόγονες τηλεφωνικές εφαρμογές) ήταν στο στόχαστρο των κοινωνικών αναλυτών για την απομείωση της έλλογης κριτικής επεξεργασίας, την αποξένωση, την νέα ιδιωτεία, την αποχώνωση και την διάλυση της οικογένειας όπως την ξέραμε.

Σύντομα η εικόνα ‘επιδεινώθηκε’ με τα Social Media και την ανάδυση των νέων αποκεντρωμένων οδών επιρροής: Οροι όπως το social marketing, το influencing, το virusity και το posting αναδείχθηκαν “νέο αλφαριθμητικό” χωρίς το οποίο οι κοινωνικές δεξιότητες έμοιαζαν (μοιάζουν) ανεπαρκείς. Η ανθρώπινη επαφή (βοηθούσης και της Πανδημίας) υποχώρησε ενώ οι ‘virtual’ τελετουργίες (από το φλερτ/σεξ μέχρι την εκπαίδευση, το shopping και την πολιτική) μετακόμισαν στον clickable χώρο του Διαδικτύου του Αντίχειρα.

Επαληθεύτηκαν οι Κασσάνδρες (του υπογράφοντος -βαρέως χρήστη τεχνολογίας- περιλαμβανομένου); Και ναι και όχι.

Για κάθε δεινό μία νέα δυνατότητα -χαρά- διέξοδος πρόβαλε στον ορίζοντα.

Για παράδειγμα, κανένας δεν θα ήθελε να γυρίσει σε μία εποχή παντοκρατορίας των τριών - τεσσάρων εφημερίδων επιρροής. Τα μύρια όσα θα μπορούσαμε να καταλογίσουμε στα “τζάκια” των τότε εκδοτών και τις συναλλαγές τους με την εξουσία. (Πριν βιαστείς να πεις πως ‘λίγα άλλαξαν’ ξόδεψε λίγα λεπτά στον κυβερνοχώρο για να βρεις τον αντίλογο σε κάθε καθεστηκία άποψη. Εκτός αν αρκείσαι στις ειδήσεις των πρώτων τριών κλικ. Λίγο θα διαφέρεις από κάποιον που αγοράζε την ίδια εφημερίδα σε όλη του τη ζωή, άρα το δίκτυο δεν είναι για σένα).

Στην δριμεία (και εμπεριστατωμένη)

κριτική των μεγάλων portals γνωριμιών (από το FB μέχρι τις πλατφόρμες μηνυμάτων), ο συνήγορος του διαβόλου αντιτάσσει έρευνες που δείχνουν πως οι γάμοι με πρώτη γνωριμία μέσω facebook δείχνουν πιο ανθεκτικοί. (Απλή λογική υπαγορεύει πως η σε δεδομένα βασισμένη επιλογή συντρόφου έχει μικρότερη πιθανότητα λάθους από ένα προξενικό).

Στην αποστέρση της αγοράς από την ανθρώπινη παρουσία/επαφή και την προϊούσα αποξένωση, αντιτάσσεται πως οι επί ίσοις όροις σύγκριση και προβολή παρόμοιων ειδών μέσω των Κυβερνο-καταστημάτων, οι οικονομίες κλίμακας με αποτέλεσμα χαμηλότερες τιμές, η πλούσια πληροφόρηση για την προέλευση και τα χαρακτηριστικά κάθε προϊόντος / υπηρεσίας και ο σκληρός ανταγωνισμός, λειτούργησαν υπέρ των καταναλωτών.

Στην εκπαίδευση και στην απαξίωση του φυσικού δάσκαλου, της ‘ζεστασιάς’ της αίθουσας και του -όντως- αναντικατάστατου “εργαστηρίου”, αντιτάχθηκαν τα υβριδικά (και όχι αφοριστικά) μοντέλα μάθησης, η ελαστική τηλεκπαίδευση, η ‘παγκόσμια’ βιβλιοθήκη, τα διαδραστικά βοηθήματα και τα προσωποποιημένα curricula (που διδάσκουν, με έμφαση στην παραγωγή, με την επιφύλαξη της μελλοντικής αξιοποίησής τους για “παιδεία” με έννοια κατά την Ελληνική Γραμματεία).

Στην άσκηση Πολιτικής και στην κριτική πως (συμπλήρωσε μόνος σου, ειδικά αν σου λείπουν τα γκράφιτι, οι εφημερίδες δρόμου και οι “αυθόρμητες” διαδηλώσεις που ρισκάρουν την αποδοκιμασία της κοινής γνώμης) αντιτάσσεται πως ποτέ πριν δεν είχαμε πλουσιότερη διακίνηση αντίλογου, ομάδες

πολιτών με καλύτερα ανακλαστικά, οδούς τεκμηριωμένης αντίδρασης, αλλά και χώρο για εύχαιρη - ευκολη και έγκυρη “αντι-πληροφόρηση”.

Αν δεν συμφωνείς, αλλά αυτο-προσδιορίζεσαι ως ενεργός πολίτης, τότε απλώς ξοδεύεις κάπου λάθος την ικμάδα σου.

(Επιφύλαξη: Καθώς η ζωή δεν είναι άσπρο-μαύρο, δεκτή κάθε αποδοκιμασία για τα παραπάνω, καθώς συμμερίζομαι πως υπό ακραίες συνθήκες η παραγόμενη οργή εκτονώνεται μόνο “μηχανικά”, με ‘φυσική’ αντίδραση - νομίζω πάντα θα ισχύει αυτό και όχι μόνο για τα αυταρχικά καθεστώτα).

Ελπίζοντας πως διαβάζεις καλόπιστα, έρχομαι στο ‘δια ταύτα’ του σημερινού σημειώματος που δεν είναι επίλογος, (μάλλον πρόλογος είναι) καθώς θα επανέλθουμε:

Τα τρία ‘εξελεκτικά βήματα’ επέλασης της Τεχνολογίας της Επικοινωνίας στην καθημερινότητά μας, που περιγράφονται στις τρεις πρώτες παραγράφους, χωριούν σε βαρύτητα και σημασία για το μέλλον, σε σχέση με το Τέταρτο Κύμα: Την ΤΝ.

Η Τεχνητή Νοημοσύνη (ΤΝ), νοούμενη ως Υπαρξιακή Τεχνολογία (δες αμέσως προηγούμενο Boulevard) δημιουργεί ‘νοντές’ Οντότητες που υποκαθιστούν θεμελιώδεις ανάγκες, όχι μόνο παραγωγικές ή δημιουργικές, αλλά ευθέως ανθρώπινες. Βάσει στοιχείων, έφηβοι στο δυτικό ‘ημισφαίριο’, σε εκθετικώς αυξανόμενα νούμερα χαρακτηρίζουν τους ‘νοντούς’ (ΤΝ) συνομιλητές (δηλαδή τα chatbots) “Καλύτερους Φίλους” και παραδέχονται πως επηρεάζονται άμεσα από τις παρωθήσεις και συμβουλές τους αυξάνοντας καθημερινά τον χρόνο εμπλοκής με αυτά.

Γυρνώντας στην πρώτη παράγραφο, οι εποχές που θεωρούσαμε “τα Μ.Μ.Ε.”

ως μέτρο κοινωνικοποίησης και διαμόρφωσης ήθους / χαρακτήρα των εύπληστων νέων πολιτών και όλων των υπολοίπων, έχει παρέλθει ανεπιστρεπτή.

Οι νέοι Δρώντες Διαμόρφωσης είναι πολύ πιο σύνθετοι, πιο ‘έξυπνοι’ και πιο λαντικοί.

Ο λόγος-αντίλογος για την σχέση Δεινών - Οφέλους που επιχειρήσαμε πιο πάνω για όσα μέχρι πρόσφατα αποκαλούσαμε “Νέες Τεχνολογίες”, έχει ελάχιστη εφαρμογή πλέον, καθώς τίποτα δεν είναι ‘γραμμικό’ (με διακριτή σχέση αιτίου - αποτελέσματος) στον γενναίο νέο κόσμο.

Αντί αυτού as ετοιμαζόμαστε για μία ευθεία Σύνθεση, που για να είναι έλλογος, πρέπει να ακολουθήσει μία “αιματηρή” αντιπαράθεση: Αυτό που αντιλαμβανόμαστε ως ανυπερθέτως ‘Ανθρώπινο’ και επακολουθώς ‘Ανθρωπιστικό’, πρέπει να περιληφθεί στα Prime Directives (Θεμελιώδη Λειτουργικά Αξιώματα) της Μηχανής. Αποτυχία σε αυτό δεν επιτρέπεται.

Κάθε άλλη εκδοχή του Μέλλοντος, θα είναι απλώς Απάνθρωπη.

Υ.Γ. Την ώρα που γράφονταν αυτές οι γραμμές, η Κρισταλίνα Γκεοργκίεβα, του ΔΝΤ δήλωνε πως εν όψει του εργασιακού σοκ λόγω της ΤΝ, “χωρίς κοινωνική συνοχή καμία οικονομία δεν έχει μέλλον” μιλώντας για αξιοποίηση της Τεχνολογίας για πολιτικές υπέρ των ευάλωτων. Μία παρηγορητική συμβολική σύμπτωση, αν το εννοεί. ☐

Ο Μ.Ν. θυμώνει με την ασχήμια που στην επανάληψή της γίνεται αόρατη και μοιρολατρικά αποδεκτή. Θεωρώντας τον εαυτό του, την ‘τάξη’ του και τους φίλους του ως μέρος του προβλήματος, γράφει για μικρά και μεγάλα εωσφόρα. Σε περιόδους νηφαλιότητας, διευθύνει το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Επικοινωνίας.

1 Gbps μόνο
με 19,90€/μήνα.

FIBER

Ήρθε και είναι άφθονο, απλό και προσιτό.

Με δωρεάν εγκατάσταση και ρύθμιση του εξοπλισμού
από εξειδικευμένο τεχνικό και χωρίς τέλος ενεργοποίησης.

dei.gr/fiber

Η τιμή αφορά διάρκεια συμβολαίου 24 μηνών. Τα προγράμματα προσφέρονται
όπου υπάρχει διαθεσιμότητα στο δίκτυο οπτικών ινών ΔΕΗ. Περισσότερα στο dei.gr/fiber

Μιλήστε στα παιδιά σας

Από τον Πρόδρομο Παπαηλιόπουλο

Έχω ασχοληθεί ξανά στο παρελθόν, με ένα από τα πιο σημαντικά, κατά την άποψη μου, προβλήματα της σύγχρονης εποχής. Παιδιά και τεχνολογία, ή καλύτερα παιδιά και κινητά τηλέφωνα. Θυμάμαι πριν από πέντε χρόνια έναν Ιούλιο στην περίφημη Σίφνο, σε ένα «μοντέρνο» και πολύ γνωστό εστιατόριο στον Πλατύ Γυαλό, έτρωγε μια μεγάλη παρέα από γονείς. Πρέπει να ήταν 21.00 το βράδυ αν θυμάμαι καλά και δίπλα τους στην αμμουδιά υπο το φεγγαρόφως σε απλωμένες μεγάλες πετσέτες χωρίς να μιλούν κάθονταν γύρω στα 6 με 8 παιδιά, από 5 έως 10 ετών και πολύ ήλω, έχοντας στα χέρια τους κινητά τηλέφωνα και τάμπλετ (ήταν της μόδας τότε) φυσικά για να είναι «ήσυχα» και να μην ενοχλούν τους μεγάλους!

Την εικόνα αυτή δεν θα την ξεχάσω όσα χρόνια και αν περάσουν. Και βέβαια τα χρόνια πέρασαν αλλά η κατάσταση όχι μόνο δεν βελτιώθηκε αλλά γίνεται ολοένα και χειρότερη! Σήμερα μπορείς να δεις σε εστιατόρια σε πάρκα ακόμη και τρίχρονα να κρατάνε κινητά και να

βλέπουν από κινούμενα σχέδια μέχρι να παίξουν ηλεκτρονικά παιχνίδια! Ο εθισμός που υπάρχει πλέον σε δεκάδες χιλιάδες παιδιά, αποτελεί τόσο μεγάλο πρόβλημα ώστε να υπάρχει ειδική μονάδα στο νοσοκομείο Παίδων όπου νοσηλεύονται παιδιά για να σωθούν από την «κατάρτα του κινητού». Η νέα τάση, που βλέπω στους γονείς, μετά τα κινητά είναι το πατίνι και δη το ηλεκτρικό. Χιλιάδες παιδιά σε όλη την χώρα κυκλοφορούν από τα 12, 13 και 15 τους χρόνια με ένα πατίνι που μπορεί να δείχνει τόσο «αθώο» αλλά ήδη τον τελευταίο καιρό αποδεικνύεται από αθώο έως και θανατηφόρο. Στη γειτονιά ο Πέτρος περνάει ώρες με αυτό, χωρίς κράνος, χωρίς επιγονατίδες και πολλές φορές ανεβάζει κι έναν φίλο του επάνω. Όσες παρατηρήσεις και αν του έχω κάνει δεν «ακούει» και εντάξει εγώ είμαι ένας ξένος, ο πατέρας, ή μάνα; Πήραμε στο παιδί το πατίνι και έξω από την πόρτα; χωρίς κανόνες; χωρίς μέτρο και προστασία; Πρόσφατα στην Κρήτη οδηγός χτύπησε και σκότωσε το παιδί του γείτονα του, που πέρασε ξαφνικά μπροστά από το αυτοκίνητο! Μετά τα βάζουμε με

την Αστυνομία, δηλαδή τι να κάνουν οι αστυνομικοί την δουλειά που δεν κάνουν οι γονείς; Επιστρέφω στα κινητά, αλλά και την αδιαφορία στο σπίτι. Καλές οι υποχρεώσεις των γονιών, καλή η αναζήτηση χρημάτων για πιο ποιοτική ζωή, αλλά τα παιδιά ποιος θα τα μεγαλώσει; Έχετε δει γονείς να παρακαλούν τα παιδιά για μια βόλτα ή για παιχνίδι με φίλους και εκείνα να προτιμούν το κινητό; Ξέρετε που οδηγούν όλα αυτά. Δεν θα σας το πω εγώ αλλά θα ένας γνωστός μου άνθρωπος γιατί έχει και άποψη και είναι και ειδικός.

«Δανείστηκα» τον λόγο του πολύ απλά γιατί σε ότι λέει έχει απόλυτο δίκιο. Ο αντιστράτηγος ε.α. ΕΛ.ΑΣ., πρώην επικεφαλής Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος Μανώλης Σφακιανάκης ανέφερε πως: «Δεν έχουμε πρόβλημα ανηλίκων, έχουμε πρόβλημα ενηλίκων που παράτησαν τα παιδιά τους σε αλγόριθμους. Το TikTok ανέλαβε την ανατροφή, το YouTube έγινε ο «πατέρας», το Instagram όρισε την αξία κι εμείς χειροκροτούσαμε που... ψύχασαν τα παιδιά μας. Τώρα απορούμε για την παραβατικότητα. Απο-

ρούμε για παιδιά που δεν αντέχουν σε μία απόρριψη. Μην απορείτε, ότι σπέρνεις θερίζεις. Πήραμε οθόνες και αδιαφορία, θερίζουμε γενιές σε κρίση. Το ερώτημα είναι εάν έχουμε ακόμα το θάρρος να το παραδεχτούμε. Και όταν ένα παιδί το έχει αφημένο σε ένα δωμάτιο και «σκοτώνει» όλη μέρα μετέχοντας σε παιχνίδια με διαδικτυακές συμμορίες απορούμε μετά που οι συμμορίες ανηλίκων έρχονται πέριξ μας. Και έχουμε μετά την απαίτηση από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη να συλλάβει όλους τους ανήλικους, για κάτι που εμείς φέραμε στη ζωή αυτή. Αυτά δεν υπήρχαν παιδιότερα. Μην απορείτε λοιπόν για τίποτα. Η λύση είναι μια: Να αναπτύξουμε κουλητούρα στα σπίτια μας ώστε να αλλιάξει αυτό. Δεν μπορεί ένα παιδί να το αφήνεις σε ένα καρότσι όλη ημέρα και να βλέπει βίντεο στο YouTube. Δώστε μεγαλύτερη προσοχή στα παιδιά σας. Δεν είμαστε καταθλιπτικοί, γινόμεστε καταθλιπτικοί». Αν μετά απ όλα αυτά έχετε απορίες, δεν έχετε παρά να ασχοληθείτε με τα παιδιά σας...

Μιλήστε, παίξτε μαζί τους ακούστε τα πριν να είναι αργά! ☐

Allwyn Care

Νέα εποχή με περισσότερο φως και ελπίδα. Η εποχή της Allwyn.

Μέσα από το πρόγραμμα **Allwyn Care**, μετατρέπουμε τη δέσμευσή μας για κοινωνική προσφορά σε πράξεις που βελτιώνουν τη ζωή χιλιάδων ανθρώπων, κάνοντας τη φροντίδα πιο ανθρώπινη και άμεση.

- Αναβαθμίζουμε το **Αντικαρκινικό Νοσοκομείο Πειραιά «ΜΕΤΑΞΑ»**, δημιουργώντας ένα σύγχρονο περιβάλλον νοσηλείας.
- Υλοποιούμε πρόγραμμα **εθελοντικής αιμοδοσίας και εθελοντικής δωρεάς μυελού των οστών** σε συνεργασία με τους οργανισμούς «Bloode» και «Choose Life».
- Προσφέρουμε πρόσβαση στην πρόληψη σε κάθε γωνιά της Ελλάδας με την **κινητή μονάδα του Allwyn Care**, σε συνεργασία με την **Ελληνική Αντικαρκινική Εταιρεία**.

Εταιρική Υπευθυνότητα

18+

ΕΠΙΓΕΙΟ

21+

ΨΗΦΙΑΚΟ

ΑΡΜΟΔΙΟΣ ΡΥΘΜΙΣΤΗΣ ΕΕΕΠ | ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΕΘΙΣΜΟΥ & ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ |
ΕΟΠΑΕ – ΓΡΑΜΜΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ: 1114 | ΠΑΙΞΕ ΥΠΕΥΘΥΝΑ

Γιατί ο Ερντογάν δαιμονοποιεί Ελλάδα και Ισραήλ*

Του Νίκου Μελέτη

Ανησυχία στην Αθήνα προκαλεί η εμμονική καλλιέργεια ανθελληνικής υστερίας στην Τουρκία από τα ΜΜΕ, που υποδαυλίζεται και από δηλώσεις κυβερνητικών αξιωματούχων, καθώς δημιουργεί ένα τοξικό κλίμα που δυσκολεύει τις όποιες προσπάθειες ομαλοποίησης των σχέσεων και δημιουργεί κινδύνους νέων εντάσεων.

Το τελευταίο διάστημα, και εν μέσω του πολέμου στο Ιράν, ο οποίος έχει φέρει σε ιδιαίτερα ευαίσθητη θέση την Τουρκία, στην Άγκυρα έχουν επιλέξει να βάλουν στο στόχαστρο την Αθήνα αλλά και τη Λευκωσία, με πρόσχημα την τριμερή συνεργασία με το Ισραήλ αλλά και τις αμυντικές συμφωνίες που έχουν υπογραφεί μεταξύ των τριών χωρών. Στο «καλάθι» της Τουρκίας έχουν μπει και οι αντιστάσεις που βρίσκει η προσπάθεια της να εισπηδήσει στον χώρο της Ευρωπαϊκής Άμυνας κάτι που θα είχε σημαντικό πολιτικό αλλά και οικονομικό όφελος με την ευρωπαϊκή χρηματοδότηση της τουρκικής αμυντικής βιομηχανίας.

Η δαιμονοποίηση του Ισραήλ από την Άγκυρα, και προσωπικά από τον Τ. Ερντογάν, είναι επιλογή που διευκολύνει την τουρκική πλευρά να έχει λόγο στις εξελίξεις χωρίς να υποχρεώνεται να ταχθεί εναντίον του Ιράν, ασχολούμενη με τις «γενεοκτονίες» και τις αποσταθεροποιητικές κινήσεις του Ισραήλ και, συγχρόνως, εξυπηρετεί την επιδίωξή της για αποδυνάμωση, πολιτική και διπλωματική, του Ισραήλ την επόμενη ημέρα του πολέμου στο Ιράν. Όταν, όπως είναι πλέον σαφές, ο μεγάλος περιφερειακός ανταγωνισμός θα είναι μεταξύ της Άγκυρας και του Τελ Αβίβ.

Η Τουρκία επίσης, με την ακραία αντιισραηλινή ρητορική της, θέλει να αποτρέψει και αραβικές χώρες από μια αναγκαστική συνεργασία με το Ισραήλ, ώστε να εξασφαλίσουν ισχυρά αμυντικά όπλα, τα οποία θα είναι αναγκαία για την άμυνά τους για μεγάλο διάστημα, αλλά και μελλοντικά, από τα σχεδιαζόμενα, στο πλαίσιο των Συμφωνιών του Αβραάμ, έργα διασύνδεσης της Ανατολής με την Ευρώπη μέσω των χωρών του Κόλπου και του Ισραήλ.

Τα μηνύματα των τελευταίων ημερών ότι τα ΗΑΕ έχουν βρει πλαίσιο συνεννόησης με το Ισραήλ, έχουν προμηθευτεί υπερσύγχρονα όπλα όπως το Iron Dome αλλά και το Iron Beam (laser),

και σε όλη τη διάρκεια των συγκρούσεων διατηρούν δίαυλο επικοινωνίας με το Τελ Αβίβ, ανησυχούν ιδιαίτερα την Άγκυρα. Στο πλαίσιο αυτό, δεν βλέπουν καθόλου με καλό μάτι στην τουρκική κυβέρνηση το γεγονός ότι η Ελλάδα, στο αποκορύφωμα της κρίσης, συνέβαλε σημαντικά στην άμυνα της Σαουδικής Αραβίας και του Κατάρ, ενώ οι σχέσεις με τις χώρες του Κόλπου επιβεβαιώθηκαν με την επίσκεψη του σεΐχη του Κατάρ στην Αθήνα και την επίσκεψη του Κυρ. Μπτσότακν στο Άμπου Ντάμπι την Τρίτη.

Τις τελευταίες ημέρες, και ειδικά μετά την επίσκεψη Μακρόν στην Αθήνα, η τουρκική πλευρά έχει επιδοθεί σε ένα «κυνήγι μαγισσών», θεωρώντας πλέον ότι η Ελλάδα και η Κύπρος επιχειρούν να εκμεταλλευτούν τη συγκυρία και, ενώ το βλέμμα της Άγκυρας είναι στραμμένο στη Μέση Ανατολή, ώστε να επιβάλουν τετελεσμένα εις βάρος της. Η μετακίνηση δυνάμεων στην Κύπρο, η επαναβεβαίωση από τον Εμ. Μακρόν της δέσμευσής του για την ασφάλεια της Ελλάδας στο πλαίσιο της ρήτρας αμοιβαίας συνδρομής, η συμφωνία παραμονής γαλλικών δυνάμεων στην Κύπρο, αλλά και η αναδιάταξη των αμυντικών δυνάμεων της Ελλάδας, που έχουν περιλάβει και την Κάρπαθο και τη Λήμνο, έχουν προκαλέσει υστερία στην άλλη πλευρά του Αιγαίου.

Σε αυτό το κλίμα, και ενώ η Ελλάδα και

η Κύπρος, με τη στήριξη και άλλων χωρών, προωθούν την ενεργοποίηση του άρθρου 42.7 περί αμοιβαίας συνδρομής, ώστε να υπάρχει έτοιμο πλαίσιο παροχής αμυντικής συνδρομής σε περίπτωση που εκδηλωθεί επίθεση εναντίον της κυριαρχίας τους, ο πρόεδρος Ερντογάν επέλεξε να επιτεθεί στην Ε.Ε., κατηγορώντας την ότι μεροληπτεί εις βάρος της Τουρκίας και ότι, τελικά, είναι η Ευρώπη που έχει ανάγκη περισσότερο την Τουρκία απ' ό,τι η Τουρκία την Ευρώπη.

Πολλοί Ευρωπαίοι ακούνε με συμπάθεια τις δηλώσεις αυτές. Όμως η επιδίωξη της Άγκυρας είναι να εξασφαλίσει ντε φάκτο μια θέση στην Ευρώπη, που θα της προσφέρει ανοιχτές πόρτες για συμπαραγωγές εξοπλιστικών προγραμμάτων με κοινοτικά κονδύλια, καθώς και μια θέση σημαντικού εταίρου στην ευρωπαϊκή άμυνα. Έτσι θα διαμορφώσει μια «ειδική σχέση» με την Ε.Ε. και θα αποτελέσει σοβαρό αντίβαρο στις κινήσεις της Ελλάδας και της Κύπρου.

Είναι προφανές ότι μια τέτοια πρωτοβουλία της Τουρκίας θα βρει απέναντί της την Ελλάδα και την Κύπρο, αλλά και ευρωπαϊκές χώρες που αντιλαμβάνονται ότι η Τουρκία δεν μπορεί να έχει «λευκή επιταγή» στις σχέσεις της με την Ευρώπη, πολύ περισσότερο όταν οι επιδιώξεις της δεν είναι συμβατές με τη «στρατηγική αυτονομία» που επιχειρεί

να οικοδομήσει η Ευρώπη, χωρίς εξαρτήσεις από τρίτα μέρη και στη βάση, φυσικά, του ευρωπαϊκού κεκτημένου. Η έντονη κριτική της αντιπολίτευσης, αλλά και από μεγάλο μέρος των ΜΜΕ, ασκεί πίεση στην τουρκική κυβέρνηση, ενώ και ο κυβερνητικός εταίρος Μπαχτσελί επιδόθηκε σε ένα από τα συνήθη παραληρήματά του: Κατηγόρησε την Ελλάδα, την Κύπρο, το Ισραήλ και τη Γαλλία ότι επιχειρούν να αναμορφώσουν ένα μέτωπο στην Ανατολική Μεσόγειο και προειδοποίησε ότι η Τουρκία δεν θα μείνει απαθής στην «απαξίωση» των δικαιωμάτων της και των δικαιωμάτων των Τουρκοκυπρίων.

Καθώς η νευρικότητα της Άγκυρας βρίσκεται στο αποκορύφωμά της, κάθε κίνηση, ακόμη και εκείνες που αποτελούν συνήθεις δραστηριότητες στο Αιγαίο, όπως καλώδια ηλεκτρικής ή τηλεπικοινωνιακής διασύνδεσης, επιστημονικές έρευνες, ασκήσεις, παρακολουθούνται πλέον στενά, ώστε να μην δοθεί η ευκαιρία στην τουρκική κυβέρνηση να επιχειρήσει, μέσω εντάσεων, να δώσει απάντηση «επί του πεδίου» σε όσους την κατηγορούν στο εσωτερικό ότι ο προσανατολισμός της στα ανατολικά σύνορα έχει αφήσει έδαφος για την ανάπτυξη της «αντιτουρκικής συμμαχίας» στην Ανατολική Μεσόγειο. ☐

*Πηγή κειμένου liberal.gr

Ελλάδα, Ελληνισμός και η τουρκική απειλή. 16 θέσεις

Του πρέσβη επί τιμή Αλέξανδρου Π. Μαλλιά
πρώην πρέσβη της Ελλάδος σε Ουάσιγκτον, Σκόπια και Τίρανα

1 «... δίκαια μὲν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ πείω λόγῳ ἀπὸ τῆς ἴσης ἀνάγκης κρίνεται, δυνατόν δὲ οἱ προύχοντες πράσσουν καὶ οἱ ἀσθενεῖς συγχωροῦσιν...»
«...στις ανθρώπινες σχέσεις, τα νομικά επιχειρήματα έχουν αξία όταν εκείνοι που τα επικαλούνται είναι περίπου ισοπαλοί σε δύναμη και ότι, αντίθετα, ο ισχυρός επιβάλλει ό,τι του επιτρέπει η δύναμή του και ο αδύναμος υποχωρεί όσο του το επιβάλλει η αδυναμία του...»
Η επιβολή του δίκαιου του ισχυρού ή ισχυρότερου δεν είναι σημερινό φαινόμενο. Το απόσπασμα αυτό από τον γνωστό μας Διάλογο των Μηλιών του Θουκυδίδη αποδίδει επακριβώς και την σημερινή των πραγμάτων κατάσταση.
2. Το 2025 συνέπεσε με κρίσιμες επετείους ιστορικών Συμφωνιών και Κειμένων: Τα 80χρονα της Συμφωνίας της Γιάλτας, της υπογραφής του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ και τα 50χρονα της υπογραφής Τελικής Πράξης του Ελσίνκι ορόσημου στην διαμόρφωση της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής συνεργασίας

και ασφάλειας. Οι επέτειοι σημαδεύτηκαν και σημαδεύονται από την περιφρόνηση και ανατροπή των βασικών αυτών κειμένων που ίσχυαν στην μεταπολεμική τάξη πραγμάτων. Παρά τις στέλεις, την ελαττωματική και συχνά μεροληπτική τους εφαρμογή.
Θυμίζω ότι στις 11 Φεβρουαρίου 1945, οι τρεις μεγάλοι -Σοβιετική Ένωση, Η.Π.Α. και Ηνωμένο Βασίλειο- ως προφανείς νικήτριες δυνάμεις του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου καθόριζαν το μέλλον του μεταπολεμικού κόσμου στη Διάσκεψη της Κριμαίας, όπως επίσημα ονομαζόταν η Διάσκεψη της Γιάλτας. Η συμφωνία ίδρυσης του ΟΗΕ, σχέδιο και όραμα του Ρούσβελτ ήδη από το 1942, σφραγίσθηκε στη Γιάлта. Ο Χάρτης υπεγράφη στις 26 Ιουνίου 1945. Μας έδωσε το μοναδικό μέχρι σήμερα παγκόσμιο σύστημα συλλογικής ασφάλειας.
Μεταξύ της Γιάλτας και της επίσης τριμερούς διάσκεψης Κορυφής του Πότσανταμ τον Ιούλιο του 1945 οι σοβιετικές δυνάμεις είχαν καταλάβει την Πολωνία, την Τσεχοσλοβακία, την Ουγ-

γαρία, τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία. Η Σοβιετική Ένωση είχε ήδη προσαρτήσει τα Βαλτικά κράτη και εγκατέστησε κυβέρνηση-ανδρείκελο στην Πολωνία, παραβιάζοντας το πνεύμα και το γράμμα της Πιάλτας, αλλά και τις ρητές διαβεβαιώσεις που είχε δώσει ο Στάλιν στον Τσώρτσιλ. Ο Στάλιν πρόβαλε τον ισχυρισμό ότι ο «έλεγχος» των γειτονικών κρατών αποτελούσε αναγκαίο μέτρο για την ασφάλεια της Σοβιετικής Ένωσης. Τον επαναλαμβάνουν σήμερα, για την Ουκρανία και άλλες χώρες ο Βλαδίσλεβος Πούτιν, ο δικός μας γείτονας ο κύριος Ερντογάν, η Λαοκρατική Δημοκρατία της Κίνας και άλλες.
3. Ο Ηρόδοτος στις Ιστορίες του πρωτογράφει για την αρετή των Ελλήνων στην ειρήνη και στον πόλεμο. Καταγράφει το εκβιαστικό δίλημμα που μας έθεσαν οι εξ ανατολών Μήδοι εισβολείς «γην και ύδωρ ή εξάνδραποδισμός και καταστροφή». Επίκαιροι και οι διλόγοι του Δημόρατου με τον Ξέρξη κατά την καταστρεπτική για το βασίλειο των Περσών εκστρατεία κατά της

Ελλάδος το 480 π.Χ. Περιορίζομαι στην γνωστή προειδοποίηση του αυτοεξόριστου στην αυλή των Αχαιμενιδών βασιλιά της Σπάρτης ότι «...σε καμία περίπτωση (οι Έλληνες) δεν θα δεχθούν μηνύματα που σημαίνουν υποδοχή της Ελλάδας...(Πολύμνια, 101-103)».
4. Το Άρθρο 2 του Συντάγματος της Ελλάδος που αναφέρεται στις θεμελιώδεις υποχρεώσεις της Πολιτείας, ορίζει ότι: «Η Ελλάδα ακολουθώντας τους γενικά αναγνωρισμένους κανόνες του διεθνούς δικαίου, επιδιώκει την εμπέδωση της ειρήνης, της δικαιοσύνης, καθώς και την ανάπτυξη των φιλικών σχέσεων μεταξύ των λαών και των κρατών». Ειρήνη όμως δεν μπορεί να σημαίνει μόνο την αποτροπή, αποφυγή του πολέμου, κατάπαυση πυρός και εκκενρία ή την αποσώβηση μίας στρατιωτικής σύγκρουσης.
5. Ο Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ έλεγε ότι «Ειρήνη δεν είναι η απουσία πολέμου αλλά η επικράτηση του Δικαίου». Αυτός είναι ο δικός μας ορισμός της ειρήνης. Αυτήν επιθυμούμε και επιδιώκου-

με. Ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών επιτάσσει στο Άρθρο 2 παρ.4 ότι «Όλα τα μέλη θα απέχουν στις διεθνείς τους σχέσεις από την απειλή ή χρήση βίας κατά της εδαφικής ακεραιότητας ή πολιτικής ανεξαρτησίας οποιουδήποτε κράτους...». Επίσης, η Τελική Πράξη του Ελσίνκι προβλέπει ότι «... Τα κράτη θα απέχουν της χρήσης βίας κατά της εδαφικής ακεραιότητας ή πολιτικής ανεξαρτησίας οποιουδήποτε κράτους. Κανένας ισχυρισμός δεν μπορεί να προβληθεί ως αιτιολογία για την προσφυγή στην απειλή ή στη χρήση βίας κατά παραβίαση της Αρχής αυτής» (Αρχή II).

Η Ειρήνη δεν εξασφαλίζεται με την «λογική» των όπλων, ούτε με τον φόβο, με την υποταγή ή με επαχθείς όρους. Επιπλέον, η διαπραγμάτευση προϋποθέτει ισορροπία ισχύος και ισοδύναμο μέρη. Την κλονισμένη στο πρόσφατο παρελθόν ισορροπία στρατιωτικής ισχύος με την Τουρκία αποκαθιστά με ρυθμούς ταχύτατους τώρα η κυβέρνηση. Χωρίς δυστυχώς να έχει την σύσσωμη κοινοβουλευτική στήριξη της αντιπολίτευσης. Υποτιμητικό και αυτό φαινόμενο του ελληνικού εξαιρετισμού.

6. Με την βάρβαρη Ρωσική εισβολή και τον πόλεμο του Προέδρου Πούτιν στην Ουκρανία ξαναγεννιέται στην Ευρώπη ένας ανισόρροπος, απειλητικός κόσμος. Ο κυνισμός του πολέμου και των όπλων-προσφυγικών, ενεργεια-

κών, τροφοδοτικής αλυσίδας περιλαμβανομένων-ο αναθεωρητισμός, η βίαια αλλαγή των συνόρων, η στρατιωτική κατοχή, η υποτίμηση της ανθρωπίνης ζωής και αξίας και η «λογική του παραλόγου» είναι συστατικά του.

Μας είναι γνωστά άλλωστε. Η τουρκική εισβολή και η κατοχή της Κύπρου και η επιχειρησιακή προβολή των τουρκικών διεκδικήσεων στο Αιγαίο και στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο επιβεβαιώνουν ότι: η στρατηγική της εδαφικής επέκτασης της Τουρκίας, η υλοποίηση του επιθετικού τουρκικού αναθεωρητισμού, όπως και του ρωσικού επεκτατισμού εμπνέονται από το περί «ζωτικού χώρου» δόγμα.

7. Μόνιμος στόχος της Τουρκίας ουδέποτε υπήρξε η εξασφάλιση μίας κατά το Διεθνές Δίκαιο ειρήνης με την Ελλάδα στην βάση και των καταστατικών αρχών του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Στρατηγική της παραμένει η «προσαρμογή» της Ελλάδος στους όρους του παιχνιδιού της Τουρκίας. Δεν έχει βραχυπρόθεσμο χαρακτήρα.

Η διαχρονική πολιτική κατευνασμού που θεωρούσε η Τουρκία ότι προέκρινε η Ελλάδα την οδήγησε σε εσφαλμένες εκτιμήσεις. Τώρα που καλύπτουμε τα επί δεκαετίες κενά στο εξοπλιστικό μας πρόγραμμα, αποκαθιστώντας την ισορροπία και αποκτώντας σε συγκεκριμένους τομείς υπεροπλία (αεροπορία, (αντιερωπορική και αντιβαλλιστι-

κή άμυνα), η Άγκυρα μας κατηγορεί για δήθεν φιλοπόλεμες διαθέσεις. Η επένδυση στην άμυνα είναι ένας πειστικός τρόπος να διασφαλίζουμε στο μέτρο του εφικτού την ειρήνη (Si vis pacem para bellum). Η σταθερή, πειστική και ποιοτική ενίσχυση των ενόπλων μας δυνάμεων, της άμυνας και των αποτρεπτικών μας δυνατοτήτων συνεισφέρει αποτελεσματικά και καταλυτικά στην αποτελεσματικότητα της αναγκαίας διπλωματίας. Όπως άλλωστε και οι συμπτύξεις και συμμαχίες μας. Η Ελλάδα ως ειρηνική και φιλειρηνική χώρα οφείλει να προετοιμάζεται για μία ανεπιθύμητη αναμείβουσα σύγκρουση αν θέλει να διατηρηθεί η ειρήνη. Αποτρέπει τον πόλεμο.

8. Τον Μάρτιο του 2020, ακριβώς πριν έξη χρόνια, προωθώντας βίαια χιλιάδες, δεκάδες χιλιάδες πρόσφυγες, μετανάστες και πάσης φύσεως φυγάδες η Τουρκία προσπάθησε να παραβιάσει τα χερσαία σύνορα της Ελλάδος στον Έβρο.

Η υβριδική τουρκική επίθεση παραβίασης των χερσαίων μας συνόρων απέτυχε. Το δόγμα εθνικής ασφάλειας απέναντι στην ασύμμετρη επίθεση στον Έβρο διατυπώθηκε καθαρά στην Κυβερνητική Δήλωση της 1ης Μαρτίου 2020. Είναι το δόγμα του Έβρου. Υπάρχουν τέσσερα υπαρξιακά για την Ελλάδα ερωτήματα:

Α. Ποια θα ήταν η πολιτική και κοινω-

νική κατάσταση στην Ελλάδα αν τον Μάρτιο του 2020 είχε πέσει ο Έβρος;

Β. Θα μπορούσε να σταθεί όρθια η Ελλάδα αν χιλιάδες πρόσφυγες, μετανάστες και πάσης άλλης κατηγορίας φυγάδες προωθημένοι επίσημα, μαζικά και οργανωμένα από τις Αρχές της Τουρκίας, παραβίαζαν βίαια τα χερσαία σύνορα της Ελλάδος;

Γ. Ποια αλήθεια θα ήταν η αξία, η σημασία και η θέση της Ελλάδος στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στο NATO αν δεν μπορεί να υπερασπισθεί όπως οφείλει τα σύνορά της; Απαξίωση και περιφρόνηση από εταίρους και συμμάχους. Οίκτος στην καλύτερη περίπτωση.

Δ. Ποια επίσης θα ήταν η ισορροπία ισχύος με την Τουρκία αν είχε πέσει ο Έβρος; Πώς θα συμπεριφερόταν τότε ο πρόεδρος Ερντογάν, η Τουρκία, σε μια ανήμπορη να σταθεί όρθια και να κρατήσει ασφαλή τα σύνορά της Ελλάδα;

9. Στόχος της Τουρκίας ήταν και εκτιμώ ότι είναι να προκαλέσει:

- Πολιτική κρίση και ανεπανόρθωτο ίσως κλονισμό της Ελλάδος, αστάθεια διάρκειας και αποδυνάμωση της εκλεγμένης ελληνικής κυβέρνησης.

- Επικράτηση της ψυχολογίας του αδύνατου απέναντι στην Τουρκία, ανυποληψία και βαθιά κρίση στις σχέσεις μας με Ευρωπαϊκή Ένωση και NATO.

- Ταπείνωση και απαξίωση στα μάτια των βαλκανίων γειτόνων μας.

10. Πώς όμως θα συμπεριφερόταν

Η τουρκική
εισβολή και
η κατοχή της
Κύπρου και η
επιχειρησιακή
προβολή των
τουρκικών
διεκδικήσεων στο
Αιγαίο και στη
Νοτιοανατολική
Μεσόγειο
επιβεβαιώνουν
ότι: η στρατηγική
της εδαφικής
επέκτασης
της Τουρκίας,
η υλοποίηση
του επιθετικού
τουρκικού
αναθεωρητισμού,
όπως και
του ρωσικού
επεκτατισμού
εμπνέονται από
το περί «ζωτικού
χώρου» δόγμα.

υποθετικά μια βολική για το βαθύ της Τουρκίας κράτος κυβέρνηση ή πολιτική παράταξη στην Ελλάδα; Να μερικές υποθετικές ενέργειες της :

Α. Θα άνοιγε τα ευρωπαϊκά σύνορα στον Έβρο καλωσορίζοντας όποιον έμπρακτα προσπαθούσε να τα καταργήσει υπό την προστατευτική ομπρέλα της τουρκικής στρατοχωροφυλακής. Θα απέσυρε επίσης την ακτοφυλακή και τις δυνάμεις του λιμενικού που επιτηρούν τα θαλάσσια σύνορα μας στο Αιγαίο, διευκολύνοντας έτσι την παράνομη διακίνηση κάθε κατηγορίας προσφύγων και μεταναστών στην Ελλάδα. Συμπράττοντας συνειδητά με το κράτος-παρακράτος της Τουρκίας και τους προστατευόμενους διακινητές.

Β. Δεν θα υπέγραφε και θα καταψήφιζε στη Βουλή των Ελλήνων διμερείς συμφωνίες στρατηγικού χαρακτήρα με τη Γαλλία, τις ΗΠΑ και το Ισραήλ ,που ενισχύουν την άμυνα και τη στρατιωτική/πολιτική αποτροπή της Ελλάδος. Επίσης, συμφωνίες που αναβαθμίζουν γεωστρατηγικά ελληνικά λιμάνια (Αλεξανδρούπολη).

Δ. Δεν θα επιζητούσε τη φραστική έστω αλληλεγγύη Ευρωπαίων εταίρων της για να μην ενοχληθεί η Τουρκία. Υπάρχουν σήμερα στην Ελλάδα πολιτικά κόμματα που στηρίζουν ανάλογες θέσεις;

11. Παρά την υπογραφή της Διακήρυξης των Αθηνών του Δεκεμβρίου 2023 και ορισμένες θετικές για τις δύο χώρες εξελίξεις, εξακολουθεί να επικρατεί στην Άγκυρα η ανασφάλεια σε σχέση με τις διαθέσεις της Ελλάδος και η εχθρική προπαγάνδα. Κυρίως όμως πράξεις αμφισβήτησης της ελληνικής κυριαρχίας και ένα μόνιμο επιχειρησιακό σκηνικό προσβολής των ελληνικών συνόρων, χερσαίων και θαλασσίων. Η Τουρκική απειλή είναι πραγματική. Επιδιώκει:

-Α. Την βίαια, με πόλεμο αν απαιτηθεί μεταβολή του εδαφικού καθεστώτος της Ελλάδος,

- Β. Την μεταβολή των όρων της ελληνικής κυριαρχίας στα νησιωτικά συμπλέγματα του Αιγαίου Πελάγους, -Γ. Τον περιορισμό και την καταστράτηγηση των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων στο Αιγαίο Πέλαγος και στην Ν.Α. Μεσόγειο.

12.Πριν αναφερθώ στην ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και στην αμερικανο-ισραηλινή επέμβαση στο Ιράν θέτω υπόψη τέσσερα βασικά στοιχεία:

Α. Μόνο το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών έχει το δικαίωμα να εγκρίνει, να νομιμοποιήσει δηλαδή μια στρατιωτική επιχείρηση.

Β. Τούτο βέβαια σημαίνει ότι τα πέντε Μόνιμα Μέλη του που έχουν το δικαίωμα του βέτο θα έπρεπε να ενεργούν σύμφωνα με τον Χάρτη του ΟΗΕ και όχι-όπως συμβαίνει- κατά το δοκούν και το συμφέρον τους. Δρουν χρησιμοποιώντας την ισχύ τους και προβάλλοντας το εθνικό τους συμφέρον όχι με βάση το Δίκαιο.

Γ.Η πρόκληση θανάτου αθώων και αμάχων πολιτών και καταστροφής κτιρίων και υποδομών κοινώς ωφέλειας είναι παράνομη και απαράδεκτη .

Δ.Η Ελλάδα καταρχήν δεν μετέχει σε στρατιωτικές επιχειρήσεις που δεν έχουν την σφραγίδα της διεθνούς νομιμότητας από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Ούτε χθες. Ούτε σήμερα .Αυτή είναι η πραγματικότητα.

13. Ουκρανία: Ο αιματηρός και καταστρεπτικός πόλεμος που επέβαλε το απολυταρχικό καθεστώς του προέδρου Πούτιν στην Ουκρανία συνεχίζεται με μεγαλύτερη ωμότητα. Η Ρωσία επέβαλε και φέτος έναν ανυπόφορο χειμώνα στην Ουκρανία, καταστρέφοντας συστηματικά τις πηγές και τα συστήματα διανομής ενέργειας απ' όπου θα μπορούσε ένας πατέρας, μία μάνα , μία οικογένεια να ζεσταθούν στο σπίτι τους. Είναι απάνθρωπο.

Η επόμενη μέρα του πολέμου μάλλον θα έλθει. Το ερώτημα που προκύπτει

είναι αν η επόμενη αυτή ημέρα θα είναι σύμφωνη με τον Χάρτη του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών και σύμφωνη με τις Αρχές της Τελικής Πράξης του Ελσίνκι. Εκτιμώ ότι θα απέχει πολύ .Θα αποτελέσει κακό προηγούμενο αν όχι πρότυπο.

Η παράλογη "λογική" που συνοψίζεται στην φράση «δώστε εδάφη και εκχωρείστε κυριαρχία των εδαφών σας αν θέλετε ειρήνη και ησυχία από τους γείτονές σας" είναι γνωστή. Την έχουμε ζήσει και εμείς μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 74' και τις επί 52 χρόνια τουρκικές πολεμικές ιαχές και απειλές(casus belli) κατά της Ελλάδος και της Κύπρου.

Η Κύπρος και η Ελλάδα προφανώς ήταν οι μόνες χώρες της Ε.Ε. που δεν είχαν άλλη επιλογή παρά να καταδικάσουν τον εισβολέα και να συμπαραταχθούν με τον αμυνόμενο. Συνεπώς, η Ελλάδα ενήργησε και ενεργεί λαμβάνοντας υπόψη την πραγματικότητα αυτή με γνώμονα το εθνικό της συμφέρον μεν συντεταγμένα δε απολύτως με τις αποφάσεις όλων των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας.

14.ΙΡΑΝ :Δεν μετέχουμε μεν του πολέμου ,μας επηρεάζουν και μας αφορούν άμεσα οι συνέπειες του. Ως κορυφαία παγκόσμια ναυτιλιακή δύναμη, σταθερός μας στόχος παραμένει η διασφάλιση της ελεύθερης ναυσιπλοΐας για την μεταφορά πετρελαίου, φυσικού αερίου, τροφίμων, άλλων αγαθών και πρώτων υλών. Δεν πρέπει να αποσταθεροποιηθεί περισσότερο η ευρύτερη περιοχή. Αυτό προϋποθέτει παράταση της εκκευρίας ,και τον αποτελεσματικό έλεγχο του πυρηνικού και βαλλιστικού προγράμματος του Ιράν. Επιπλέον δε του χημικού-βιολογικού του οπλοστασίου.

15.Αναφέρθηκα ήδη στην αμυντική μας ισχύ. Λάθος μου θα ήταν αν περιόριζα την δύναμη αποκλειστικά στον

αμυντικό τομέα. Ας μην ξεχνάμε ότι τρεις είναι οι παράγοντες που δίδουν στην Ελλάδα οικουμενική διάσταση: Α)Η πολιτισμική μας κληρονομιά, οι παρακαταθήκες και υποθήκες των κλασικής Ελλάδος, Β)η δύναμη της ομογένειας που είναι ποσοτική και ποιοτική και Γ)η κυριαρχία της ελληνικών συμφερόντων εμπορικής ναυτιλίας. Θα σταθώ ειδικά στην ναυτιλία των Ελλήνων ως θεμελιώδη παράγοντα ισχύος. Παραμένει με 5.700 πλοία η ηγέτιδα ναυτιλία, αντιπροσωπεύοντας πάνω από το 20% της παγκόσμιας ναυτιλίας και πάνω από το 61% της ευρωπαϊκής. Ο ελληνόκτητος στόλος έχει παρουσιάσει αξιοσημείωτη ανάπτυξη, αυξάνοντας τη χωρητικότητά του κατά πε-

ρισσότερο από 42% από το 2015 μέχρι σήμερα. Ειδικότερα κατέχει το:

25% παγκόσμιας χωρητικότητας των πλοίων μεταφοράς χύδην ξηρού φορτίου
30% παγκόσμιας χωρητικότητας δεξαμενόπλοιων

25% παγκόσμιας χωρητικότητας πλοίων μεταφοράς LNG (Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου).

Οι ουσιαστικές και πολυδιάσπατες κινήσεις της Ελλάδος σε συνέργεια με την Αίγυπτο, τον Λίβανο, την Σαουδική Αραβία, την Ινδία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, αλλά και το Κατάρ, και ιδιαιτέρως αναμφίβολα με την Γαλλία, το Ισραήλ και τις ΗΠΑ στους τομείς της άμυνας, ενέργειας, των οδεύσεων ενέργειας, διασύνδεσης δικτύων μεταφοράς αμερικανικού αερίου στην Ευρώπη, στον ναυπηγο-επισκευαστικό τομέα αποτελούν κρίσιμο μέγεθος και πολλαπλασιαστή ισχύος. Επίσης η ελληνική πρωτοκαθεδρία στην παραγωγή του βωξίτη και προσεχώς στην εξαγωγή Γαλλίου -πολύτιμη σπάνια γαία, παραπροϊόν του βωξίτη- προσθέτουν στην αξία της χώρας μας στην υπερπεριφερειακή και παγκόσμια σκακιέρα.

16. Τι, πώς και γιατί πράττειν;

-Ζούμε σε μια ιστορική φάση όπου οι διεθνείς κανόνες και συνθήκες έχουν

παραμεριστεί. Ο πολιτικός και ο διπλωμάτης οφείλουν να κινούνται στη σκακιέρα, διασφαλίζοντας ότι κάθε κίνησή τους θα έχει θετική συνέχεια.

-Η προβολή ισχύος απαιτεί συνέργειες άμυνας και οικονομίας Όσο πιο ισχυρός εμφανίζεσαι ή θεωρείσαι από τους άλλους, τόσο μεγαλύτερες πιθανότητες έχεις να καθιερωθείς ως έξυπνος παίκτης στην παγκόσμια επιτραπέζια monopoly. Αλλιώς, κινδυνεύεις αντί για παίκτη να γίνεις κάρτα προς αγορά, ανταλλαγή ή προς εκποίηση στο δημοφιλές αυτό παιχνίδι.

-Οι πρόσφατες στρατηγικές κινήσεις της κυβέρνησης της Ελλάδος σε συνέργεια με το Ισραήλ (άμυνα), Γαλλία, Αίγυπτο, Ινδία, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και ειδικά με τις Ηνωμένες Πολιτείες στους τομείς της ενέργειας, οδεύσεων ενέργειας, διασύνδεσης δικτύων, μεταφοράς αμερικανικού αερίου στην Ευρώπη, και στον ναυπηγο-επισκευαστικό τομέα αποτελούν κρίσιμο μέγεθος ισχύος.

-Οφείλεις να είσαι ρεαλιστής, να κατανοείς την Αριστοτελική γεωμετρία, την αρμονία ή δυσαρμονία της παγκόσμιας αρχιτεκτονικής και την παρά ταύτα λογική της αναζήτησης ισορροπίας. Την επιδιώκεις -αν την επιβάλλει το εθνικό

συμφέρον- στο υψηλότερο εφικτό σημείο εξισορρόπησης του επιθυμητού (ισχύς αρχών, αξιών, κανόνων δικαίου, Ευρωπαϊκό κεκτημένο) με την καταγιγιστική πραγματικότητα (Δόγμα και πολιτική Τραμπ).

-Το δίκαιο και το συμφέρον του ισχυρού είναι σήμερα ο απόλυτος κανόνας. Για μας την μεταπολιτευτική γενιά πολιτικών, δημοσιογράφων, στρατιωτικών, διπλωματών, πανεπιστημιακών μοιάζει και είναι αχώνευτο. Δεν μπορεί να διορθωθεί όμως με καταγγελίες, λαϊκά δικαστήρια, αφορισμούς, άναρθρες κραυγές, ευχές ή προσευχές. Οι οίμωγες και οι οικτιρμοί για την άτακτη υποχώρηση του Δικαίου ουδέν επηρεάζουν.

-Η Ελλάδα διαθέτει σημαντική προβολή οικονομικής ισχύος μέσω της εμπορικής ναυτιλίας. Όταν αξιοποιούμε αυτό το οικουμενικό στρατηγικό πλεονέκτημα, μας προσδίδει μεγαλύτερο κύρος στην παγκόσμια σκακιέρα.

-Όποιος απειλείται, οφείλει να γνωρίζει ότι την κρίσιμη εκείνη ώρα θα στηριχθεί πρωτίστως στις δικές του δυνάμεις. Αν δεν στηριχθείς στις δικές σου δυνάμεις, δεν μπορείς να περιμένεις από κανέναν τρίτο όσο φίλος και είναι να κάνει αυτό που δεν θα κάνεις εσύ. Αν δεν είμαστε διατεθειμένοι και έτοιμοι να υποστούμε

θυσίες καταβάλλοντας και τίμημα (ανθρώπινες ζωές) για να υπερασπισθούμε τα εδάφη και την κυριαρχία μας, ας γνωρίζουμε ότι ουδείς άλλος θα είναι πρόθυμος να θυσιαστεί αντί ημών.

-Η πρωτοφανής ενίσχυση της άμυνας και της εθνικής αποτροπής σήμερα διασφαλίζει σε ικανοποιητικό βαθμό των πραγμάτων ούτως εχόντων, την χώρα μας απέναντι σε απειλές. Απαιτείται όμως ταυτόχρονα εμπέδωση της πολιτικής συνεννόησης και της διέυρυνσης της εσωτερικής (δεν εννοώ κατ' ανάγκην κοινοβουλευτικής) στήριξης, συναίνεσης ή ανοχής στο ζήτημα της εθνικής ασφάλειας.

-Η επί τούτω πολιτική συνεννόηση, αν θεωρήσουμε ότι υπάρχει, δεν πρέπει να είναι τόσο διστακτική και δειλή.

-Προϋπόθεση σήμερα διαφύλαξης του κεκτημένου μας σήμερα είναι η πολιτική σταθερότητα και ωριμότητα.

Έχουμε ήδη εισέλθει σε μια μακρά προεκλογική ατμόσφαιρα. Αποτυχημένοι πολιτικοί πειραματισμοί, λαϊκισμοί, εθνικιστική δήθεν πατριωτική κακοφωνία, ο ευτελισμός και η συνολική αμφισβήτηση των θεσμών της πολιτικής και των πολιτικών δεν είναι καλός οίονος. Τα πρόσφατα παθήματα ας γίνουν μαθήματα. ☐

Η διεκδίκηση των κλαπέντων από τους Βουλγάρους Χειρογράφων και Κειμηλίων της Ιεράς Μητροπόλεως Σερρών και Νιγρίτης με βάση το Διεθνές Δίκαιο και το Ευρωπαϊκό Δίκαιο*

Του Προκοπίου Παυλόπου-
λου, πρώην Προέδρου της
Δημοκρατίας, Ακαδημαϊκού,
Επίτιμου Καθηγητή της Νομι-
κής Σχολής του Πανεπιστημίου
Αθηνών

Με αισθήματα εκ βαθέ-
ων σεβασμού προς την
Ιστορία του Τόπου σας
βρίσκομαι σήμερα μαζί
σας για να αναδείξου-
με, από κοινού, το δικαίωμα αλλά και
την υποχρέωση της Ιεράς Μητροπόλε-
ως Σερρών και Νιγρίτης να διεκδική-
σει τα κλαπέντα από τους Βουλγάρους
Χειρόγραφα και Κειμήλια συγκεκριμέ-
νων Ναών και Μονών της. Ειδικότερα
δε της Ιεράς Μονής Τιμίου Προδρόμου
Σερρών, Φάρου Πνεύματος, Παιδεί-
ας και Πολιτισμού και απαστράπτοντος
αρχιτεκτονικού αριστουργήματος του
13ου αιώνα, που συνδέθηκε αρρήκτως
με την ιστορική πορεία της Τοπικής Εκ-
κλησίας και αποτέλεσε αλλά και αποτε-
λεί περίοπτο Ιερό Προσκύνημα, εξ αυ-
τού δε του λόγου έχει καταστεί και Ιερό
Προσκύνημα της Ορθόδοξης Πίστης
και Λατρείας. Όπως και του Περικαλ-
λούς Μητροπολιτικού Ναού των Αγί-
ων Θεοδώρων Σερρών. Συγκεκριμέ-
να, και δυστυχώς, κατά καιρούς τόσο
η Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου όσο
και ο Μητροπολιτικός Ναός των Αγίων
Θεοδώρων Σερρών υπέστησαν επι-
δρομές και καταστροφές, με χειρότε-
ρες αυτές του 1917 και 1942, όταν από
την Μονή και τον Ναό εκλάπησαν από
τους Βουλγάρους Ιερά Λείψανα, πολύ-
τιμοι Χειρόγραφοι Κώδικες και πολλά
άλλα Κειμήλια. Επρόκειτο, πέραν των
άλλων, και για μία πολιτιστικώς ειδική
τυμβωρυχία, η οποία είχε ως αποτέ-
λεσμα και την αποστέρωση κατ' εξοχήν
της Ιεράς Μονής Τιμίου Προδρόμου και

Συσσίτιο κατά την διάρκεια της Βουλγαρικής κατοχής (Σέρρες 1941 - 1944)

του Μητροπολιτικού Ναού των Αγίων
Θεοδώρων από ένα μέρος της λάμψης
τους ως αναντικατάστατων Βυζαντινών
Μνημείων, αυθεντικών κοσμημάτων
της Ορθοδοξίας.

Το χρονικό των κλαπέντων Χειρο- γράφων το 1917

Το σύνολο των Χειρογράφων Κωδίκων
και Εντύπων της Ιεράς Μονής Τιμίου
Προδρόμου φυλασσόταν στον Πύργο
της Μονής, που είναι κτίσμα του 1500
και μετασχηματίστηκε, μετά από μία ρι-
ζική ανακαίνιση το 1856, σε Βιβλιοθή-
κη. Άλλα πολύτιμα Κειμήλια υπήρχαν
και στον Μητροπολιτικό Ναό των Αγίων
Θεοδώρων Σερρών. Οι Βούλγαροι, στο
πλαίσιο ενός ιταμού σχεδίου αφελληνι-

σμού της περιοχής της Ανατολικής Μα-
κεδονίας ιδίως μετά το 1913, εξουσιο-
δότησαν την εποχή εκείνη τον Vladimir
Sis να επισκεφθεί, υπό την «λεοντή»
του μελετητή των Βυζαντινών Μνημεί-
ων που υπάρχουν στα όρια της Ανατο-
λικής Μακεδονίας, την περιοχή αυτή
και να καταγράψει τα διάφορα Κειμήλια
με στόχο να τα μεταφέρει τελικώς στην
Βουλγαρία.

Α. Τα κλαπέντα από τους Βουλγάρους
Χειρόγραφα κατά την διάρκεια του Α΄
Παγκόσμιου Πολέμου

Το προμνημονευόμενο σχέδιο της λε-
ηλασίας των πολιτιστικών θησαυρών
της Ανατολικής Μακεδονίας, που εκ-
πονήθηκε από το Γενικό Επιτελείο του

Βουλγαρικού Στρατού, έγινε γνωστό
στο τότε Υπουργείο Εξωτερικών της
Ελλάδος με απόρρητη έκθεση της Ελ-
ληνικής Πρεσβείας του Βερολίνου της
9ης Φεβρουαρίου του 1917. Την 23η
Ιουνίου του 1917 ένα Βουλγαρικό από-
σπασμα, με τριάντα οπλοφόρους και
επικεφαλής τον υπολοχαγό Πετρώφ,
κατέλαβε την Μονή Τιμίου Προδρόμου.
1. Μετά από αδιανόητες ύβρεις και
απειλές εναντίον των Μοναχών, την
27η Ιουνίου του 1917 οι Βούλγαροι
εκτόπισαν τους ένδεκα Πατέρες. Και
την 28η και 29η του ίδιου μήνα, με οδη-
γό τις καταγραφές των Χειρογράφων
και των Κειμηλίων όπως τις είχε συντά-
ξει ο Vladimir Sis, λεηλάτησαν την Ιερά

Αρχείο Βασίλη Τζανακάρη

Ο ελληνικός στρατός παρελαύνει στην πόλη των Σερρών μετά την Βουλγαρική κατοχή 1916 - 1918 (Αρχείο Βασίλη Τζανακάρη)

Μονή Τιμίου Προδρόμου. Σύμφωνα με την καταγραφή του Επισκόπου Καμπανίας Διοδώρου, που κατ' εκείνο το χρονικό διάστημα ήταν Τοποτηρητής της Ιεράς Μητροπόλεως Σερρών και Νιγρίτης, εκλάπησαν, μεταξύ άλλων, από την Βιβλιοθήκη της Μονής 313 Χειρόγραφα, ήτοι 100 Χειρόγραφα σε μεμβράνη, 200 Χειρόγραφα χαρτώα, 4 Χρυσόβουλα Βυζαντινών Αυτοκρατόρων, 5 Πατριαρχικά Σιγίλλια και 4 Αρχαίοι Κώδικες. Η καταγραφή αυτή του Επισκόπου Διοδώρου επιβεβαιώνεται και από τον ιερομόναχο Γαβριήλ Κουντιάδη, αυτόπτη μάρτυρα των ιερόσυλων γεγονότων, αλλά και από καταγραφές της Βιβλιοθήκης της Ιεράς Μονής Τιμίου Προδρόμου -με μικρές διαφοροποιήσεις στον

συνολικό αριθμό των Χειρογράφων- τις οποίες σε ανύποπτο χρόνο έκαναν διάφοροι μελετητές όπως οι: Χριστόφορος Δημητριάδης (αδελφός της Μονής), Μηνάς Μινωίδης, Πέτρος Παπαγεωργίου, Ευάγγελος Στρατής, Κωνσταντίνος Ζησίου και C.R.Gregory. Όμως, πέραν των ως άνω μαρτύρων, και ο ίδιος ο Vladimir Sis επιβεβαιώνει την προσεχισμένη κατά τ' ανωτέρω κλοπή των Χειρογράφων και Κειμηλίων, με τον κατάλογο των κλοπιμαίων τον οποίο συνέταξε στο μεσοδιάστημα 1917-1923. Στον «Κατάλογο των Ελληνικών Χειρογράφων της Βουλγαρικής Ακαδημίας Επιστημών» -που σήμερα βρίσκεται στο Αρχείο του Κέντρου Σλαβοβυζαντινών Σπουδών Ivan Dujcev- ο Vladimir

Sis περιγράφει 537 περγαμνά και χαρτώα Χειρόγραφα που προέρχονται από τις Βιβλιοθήκες των Μονών Τιμίου Προδρόμου και Εικοσιφοίνισσας καθώς και από τον Μητροπολιτικό Ναό των Αγίων Θεοδώρων Σερρών.

2. Επισημαίνεται ότι σημαντικότεροι Κώδικες της Μονής ήταν οι δύο Κώδικες γνωστοί ως Συλλογή Α και Συλλογή Β. Η Συλλογή Α περιείχε το Τυπικό της Μονής και 14 αντίγραφα από Χρυσόβουλα, Αυτοκρατορικά Προστάγματα και Πατριαρχικά Σιγίλλια. Ο Κώδικας αυτός, ο οποίος κλάπηκε το 1917, εντοπίστηκε τελικώς στην Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη της Πράγας με αριθμηση XXVC9, και έκτοτε γίνονται προσπάθειες και συζητήσεις για την επιστροφή

του στον φυσικό του χώρο. Η Συλλογή Β περιέχει έγγραφα, χρονολογημένα από το 1279 έως και το 1800, βρίσκεται δε σήμερα στην Βιβλιοθήκη του Κέντρου Σλαβοβυζαντινών Σπουδών Ivan Dujcev, με αριθμό D 80. Τα κλεμμένα Χειρόγραφα των Ιερών Μονών της Ανατολικής Μακεδονίας -Τιμίου Προδρόμου και Εικοσιφοίνισσας- καθώς και του Μητροπολιτικού Ναού των Αγίων Θεοδώρων Σερρών από το 1920 άρχισαν να εμφανίζονται σε διάφορες αγορές Ευρωπαϊκών Πόλεων. Το 1927 ο καθηγητής A.Erhart, βοηθός του K.Krumbacher, απέδειξε, με υλικό από μελέτες που είχε κάνει το 1918 στην Βουλγαρία πάνω στα Χειρόγραφα αυτά, πως στις Κρατικές Βιβλιοθήκες της Χώρας αυτής υπήρχαν τα προμνημονευόμενα κλεμμένα Χειρόγραφα.

3. Το 1919 υπογράφηκε η Συνθήκη Ειρήνης του Νεϊγύ. Τα άρθρα 125 και 126 αυτής υποχρέωναν την Βουλγαρία να επιστρέψει στην Ελλάδα τα κλεμμένα Βιβλία, τους Κώδικες και τα Αρχαία των Ιερών Μονών, τις διάφορες Αρχαιότητες καθώς και τα Εκκλησιαστικά Κειμήλια. Κατ' εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης του Νεϊγύ, τον Μάιο του 1923 Ελληνική Αντιπροσωπεία, με επικεφαλής τον Έφορο Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και μετέπειτα καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών Γ. Σωτηρίου, πήγε στην Σόφια και υποχρεώθηκε να παραλάβει, σε προσυσκευασμένα κιβώτια, κλεμμένα Κειμήλια. Μέσα στα προσυσκευασμένα κιβώτια υπήρχε ένας μικρός, συγκριτικά με το σύνολο των κλεμμένων Χειρογράφων, αριθμός Περγαμνών και χαρτών Κωδίκων. Η Βουλγαρία, θεωρώντας πως είχε εκπληρώσει τις συμβατικές υποχρεώσεις της που απέρρεαν από την Συνθήκη του Νεϊγύ, έκτοτε και έως το 1990 ηρνείτο πεισματικώς την ύπαρξη Ελληνικών Χειρογράφων στις Πανεπιστημιακές και Κρατικές Βιβλιοθήκες της. Το 1990 το Κέντρο Σλαβοβυζαντινών Σπουδών Ivan Dujcev οργάνωσε Διεθνές Συνέδριο με θέμα τις αρχές και τις μεθόδους καταλογογράφησης των Ελληνικών Χειρογράφων. Στο Συνέδριο εκείνο αποκαλύφθηκε αυτό που επί χρόνια, και σε πείσμα της Διεθνούς Επιστημονικής Κοινότητας, ηρνείτο η Βουλγαρία. Ότι, δηλαδή, τα κλεμμένα Χειρόγραφα των Ιερών Μονών της Ανατολικής Μακεδονίας και του Μητροπολιτικού Ναού των Αγίων Θεοδώρων Σερρών βρίσκονταν, σχεδόν όλα, στο Ίδρυμα του Κέντρου Σλαβοβυζαντινών Σπουδών Ivan Dujcev. Τον Φεβρουάριο του 1991 η Τοπική Εκκλησία και το Δημοτικό Συμβούλιο των Σερρών ζήτησαν με ψήφισμά τους την επιστροφή των κλεμμένων Χειρογράφων, ως πράξη «καλής γειτονίας» από την πλευρά της Βουλγαρίας.

4. Από το σύνολο των Χειρογράφων που παραδόθηκαν στην Ελλάδα, σήμερα στην Εθνική Βιβλιοθήκη και στο

Κατά καιρούς τόσο η Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου όσο και ο Μητροπολιτικός Ναός των Αγίων Θεοδώρων Σερρών υπέστησαν επιδρομές και καταστροφές, με χειρότερες αυτές του 1917 και 1942, όταν από την Μονή και τον Ναό εκλάπησαν από τους Βουλγάρους Ιερά Λείψανα, πολύτιμοι Χειρόγραφοι Κώδικες και πολλά άλλα Κειμήλια. Επρόκειτο, πέραν των άλλων, και για μία πολιτιστικώς ειδική τυμβωρυχία, η οποία είχε ως αποτέλεσμα και την αποστέρηση κατ' εξοχήν της Ιεράς Μονής Τιμίου Προδρόμου και του Μητροπολιτικού Ναού των Αγίων Θεοδώρων από ένα μέρος της λάμψης τους ως αναντικατάστατων Βυζαντινών Μνημείων, αυθεντικών κοσμημάτων της Ορθοδοξίας.

Τμήμα των Χειρογράφων βρίσκονται 236 Χειρόγραφα. Εκ των οποίων τα 37 είναι περγαμνή Α μεγέθους, τα 14 είναι περγαμνή Β μεγέθους, τα 29 είναι περγαμνή Γ μεγέθους, ενώ τα υπόλοιπα 156 είναι χαρτώα Α και Β μεγέθους. Στο Βυζαντινό Μουσείο Αθηνών βρίσκονται 4 περγαμνή Χειρόγραφα Γ μεγέθους και 1 χαρτώο Χειρόγραφο Α μεγέθους. Τα έντυπα Βιβλία της Ιεράς Μονής Τιμίου Προδρόμου, μετά την επιστροφή τους, μοιράστηκαν σε διάφορες Βιβλιοθήκες, ήτοι: 47 στην Εθνική Βιβλιοθήκη, 40 στην Βιβλιοθήκη του Βυζαντινού Μουσείου Αθηνών, ενώ από το σύνολο των Βιβλίων που κατετέθησαν στην Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων 302 βιβλία δόθηκαν στην Δημόσια Βιβλιοθήκη των Σερρών. Το σύνολο σχεδόν των 62 επιστραφέντων Κειμηλίων (λειτουργικά σκεύη, θυμιατήρια, κανδήλες, άμφια, σταυροί κλπ.) είναι μικρής καλλιτεχνικής αξίας. Διότι τα σπουδαία Χειροτεχνήματα κρατήθηκαν από τους Βουλγάρους και επιδεικνύονται σήμερα ως έργα δικά τους, όπως έγινε π.χ. με την έκθεση που οργανώθηκε το 1996 στο Βερολίνο και στην Φρανκφούρτη με τίτλο «Χρυσό Μοναστήρι – 1100 χρόνια Χριστιανισμού στην Βουλγαρία». Καθώς και σε Διεθνές Συνέδριο που διοργάνωσε το Κέντρο Σλαβοβυζαντινών Σπουδών Ivan Dujcen, κατά την διάρκεια του οποίου οι σύνεδροι ξεναγήθηκαν, όπως αναγραφόταν στο πρόγραμμα, στα «χειρόγραφα της Συλλογής του Κέντρου Ivan Dujcen (11ου-19ου αιώνας)».

5. Συμπερασματικώς, και με βάση τις έρευνες που έχουν ολοκληρωθεί έως τώρα, προκύπτουν τα ακόλουθα: Στην Βιβλιοθήκη του Κέντρου Σλαβοβυζαντινών Σπουδών Ivan Dujcen από τους κατά τα προεκτεθέντα κλεμμένους Κώδικες βρίσκονται σήμερα -και είναι επιτακτική η ανάγκη να επιστραφούν στην Ελλάδα- 20 περγαμνή Χειρόγραφα Α, Β και Γ μεγέθους, καθώς και 21 χαρτώα Χειρόγραφα Α μεγέθους, μεταξύ των οποίων και με αριθμηση D 80 το Χαρτουλάριο Β. Δηλαδή ο περίφημος Αρχαίος Κώδικας Β' της παλαιάτης Ιεράς Μονής Τιμίου Προδρόμου. Ακόμη, στην Βιβλιοθήκη του Κέντρου Σλαβοβυζαντινών Σπουδών Ivan Dujcen υπάρχουν 25 χαρτώα Χειρόγραφα Β μεγέθους, μεταξύ των οποίων και ο Κώδικας που περιέχει το Τυπικό της Ιεράς Μονής Τιμίου Προδρόμου, με αριθμηση D 184. Β. Η κλοπή από τους Βουλγάρους των Βυζαντινών Εικόνων και άλλων Κειμηλίων της Ιεράς Μητροπόλεως Σερρών και Νιγρίτης τον Αύγουστο του 1942 Με την είσοδο των Βουλγάρων στην Πόλη των Σερρών, κατά την διάρκεια του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, η στρατιωτική και πολιτική διοίκηση των κατακτητών εγκατέστησε στην Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου δύο Βούλγαρους μοναχούς, τον μοναχό Βασίλειο Αθανασίου Κούτλιο και τον ιερομόναχο Στέφανο Ντοστοϊνσκη, προερχομένους από το Βουλγαρικό κελί «Αξιον Εστίν» της Ιεράς Μονής Παντοκράτορος του Αγίου Όρους.

1. Οι δύο προαναφερόμενοι μοναχοί διοίκησαν την Μονή από τον Ιανουάριο του 1942 έως και τα μέσα του μηνός Οκτωβρίου του 1944. Την 5η Αυγούστου του 1942 επισκέφθηκε την Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου ο Δημήτρι Ρίζωφ, ως εκπρόσωπος του Συνοδικού Εκκλησιαστικού Μουσείου της Βουλγαρίας. Και μαζί με τον εγκάθετο ηγούμενο Στέφανο Ντοστοϊσκη αφαίρεσαν από το Καθολικό της Μονής -και στην συνέχεια έστειλαν στην Βουλγαρία προκειμένου να εκτεθούν στο Εκκλησιαστικό Μουσείο- 22 Βυζαντινές φορητές Εικόνες, δύο φύλλα από Τρίπτυχα, δύο Αντιμήνια, τρεις Στάμπες με πρόσωπα και πέντε Χειρόγραφα χαρτώα με δερμάτινη θήκη. 2. Γι' αυτά τα κλεμμένα Κειμήλια έχει συνταχθεί, με επιμονή του τότε αδελφού της Μονής και μετέπειτα Επισκόπου της Ιεράς Μητροπόλεως Σερρών και Νιγρίτης Κωνσταντίνου Β' (Καρδαμένη), ένα πρωτόκολλο «παραλαβής». Μετά την απελευθέρωση της πόλης των Σερρών η διοίκηση της Ιεράς Μονής Τιμίου Προδρόμου έστειλε ακριβές αντίγραφο του «πρωτοκόλλου παραλαβής» τόσο στη Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων Βορείου Ελλάδος, όσο και στην Ελληνική Αντιπροσωπεία της Διασυμμαχικής Επιτροπής στην Σόφια, ζητώντας την επιστροφή των κλοπιμαίων, δυστυχώς όμως χωρίς αποτέλεσμα. Σήμερα, μετά από τα Διεθνή Συνέδρια και τις Ημερίδες που οργανώθηκαν με ειδικό θέμα τα κλεμμένα Χειρόγραφα των Ιερών Μονών της Ανατολικής Μα-

κεδονίας και του Μητροπολιτικού Ναού των Αγίων Θεοδώρων Σερρών και την πλήρη καταγραφή τους, η Βουλγαρία δεν μπορεί να προφασισθεί, όπως κατά το παρελθόν, άγνοια του γεγονότος της κλοπής. Και, οπωσδήποτε, δεν μπορεί να υποστηρίξει πως τα Χειρόγραφα, τα οποία καταγράφουν σημαντικότες λεπτομέρειες από την καθημερινή ζωή των προγόνων του χριστεπώνυμου πληρώματος της Ιεράς Μητροπόλεως Σερρών και Νιγρίτης, είναι σλαβικά.

3. Πρέπει να τονισθεί με ιδιαίτερη έμφαση ότι η Ιερά Μητρόπολις Σερρών και Νιγρίτης διαθέτει πλέον και δημιουργεί, σε επίπεδο Μητροπολιτικό και Μοναστηριακό, τους απαραίτητους, για τόσο ευαίσθητους πολιτιστικούς θησαυρούς, χώρους φύλαξης. Επιπλέον, πολλές φορές έχει εκφράσει την ευχή η Ορθόδοξη Εκκλησία και η Πολιτεία της Βουλγαρίας να προσφέρουν, ως πράξη υπέρβασης των πολιτικών και επιστημονικών αγκυλώσεων, κυρίως δε ως πράξη Δικαιοσύνης, την αναγκαία και προς κάθε κατεύθυνση βοήθεια και συνδρομή προκειμένου να επιστρέψουν στην αρχική τους θέση όλα τα προμνημονευόμενα κλεμμένα Ελληνικά Χειρόγραφα και Κειμήλια.

II. Οι νομικές βάσεις για την διεκδίκηση από την Ιερά Μητρόπολη Σερρών και Νιγρίτης των κλαπέντων από τους Βουλγάρους Χειρογράφων και Κειμηλίων τα οποία της ανήκουν Από όσα προαναφέρθηκαν καθίσταται προφανές ότι οι νομικές βάσεις στις οποίες μπορεί να στηριχθεί η Ιερά Μητρόπολις Σερρών και Νιγρίτης -φυσικά με την πρόσφορη ενεργό συμπαράσταση και συμβολή της Ελληνικής Πολιτείας- για να διεκδικήσει, μέσω των κατάλληλων διπλωματικών και δικαστικών διαύλων, τα κλαπέντα από τους Βουλγάρους Χειρόγραφα και Κειμήλια που της ανήκουν, συνάγονται από τον συνδυασμό των διατάξεων: Αφενός της Συνθήκης του Νείγυ περί Ειρήνης (14/27 Νοεμβρίου 1919), μεταξύ των Συμμάχων και των λοιπών Συνασπισμένων Δυνάμεων και της Βουλγαρίας, η οποία κυρώθηκε με τις διατάξεις του ν. 2433/1920. Και, αφετέρου, της Σύμβασης της Χάγης του 1954 (μαζί με τα Πρωτόκολλά της), η οποία εκπονήθηκε από την UNESCO και συνιστά την πρώτη διεθνή πολυμερή Συνθήκη που επικεντρώνεται αποκλειστικώς στην προστασία και στην διαφύλαξη των κάθε είδους πολιτιστικών αγαθών σε περιόδους ένοπλων συρράξεων και εν γένει πολεμικής κατοχής.

Τα δεδομένα της Συνθήκης του Νείγυ του 1919

Όπως ήδη διευκρινίσθηκε, η Συνθήκη του Νείγυ υπογράφηκε το 1919 μεταξύ των Συμμάχων και των Συνασπισμένων με αυτούς Δυνάμεων από την μία πλευρά, και της Βουλγαρίας από την

Σήμερα, μετά από τα Διεθνή Συνέδρια και τις Ημερίδες που οργανώθηκαν με ειδικό θέμα τα κλημμένα Χειρόγραφα των Ιερών Μονών της Ανατολικής Μακεδονίας και του Μητροπολιτικού Ναού των Αγίων Θεοδώρων Σερρών και την πλήρη καταγραφή τους, η Βουλγαρία δεν μπορεί να προφασισθεί, όπως κατά το παρελθόν, άγνοια του γεγονότος της κλοπής. Και, οπωσδήποτε, δεν μπορεί να υποστηρίξει πως τα Χειρόγραφα, τα οποία καταγράφουν σημαντικότητες λεπτομέρειες από την καθημερινή ζωή των προγόνων του χριστεπώνυμου πληρώματος της Ιεράς Μητροπόλεως Σερρών και Νιγρίτης, είναι σλαβικά.

άλλη. Και υποχρέωνε την Βουλγαρία να αναγνωρίσει και να αποδώσει στην Ελλάδα, στην Ρουμανία και στο τότε ενιαίο Κράτος της Σερβίας, της Κροατίας και της Σλοβενίας όλα τα κατά την διάρκεια του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου αρπαγμένα και αφαιρεθέντα από αυτές έγγραφα, αρχεία και αντικείμενα αρχαιολογικού, ιστορικού ή καλλιτεχνικού ενδιαφέροντος.

1. Κρίσιμες, σε ό,τι αφορά την υποχρέωση της Βουλγαρίας να επιστρέψει και τα κλαπέντα από την Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου Χειρόγραφα και Κειμήλια κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, είναι ιδίως οι ρυθμίσεις της Συνθήκης του Νεϊγύ του 1919 που εμπεριέχονται στις διατάξεις:

α) Του άρθρου 125 αυτής, σύμφωνα με τις οποίες: «Η Βουλγαρία, πλὴν τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 121 προβλεπομένων πληρωμῶν, ὑποχρεοῦται: ν' ἀποδώσῃ, κατὰ τοὺς ὁρισθησομένους ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἐπανορθώσεων ὁρους, τ' ἀρπαγέντα, κατασχεθέντα ἢ τεθέντα ὑπὸ μεσεγγύησιν εἰς τὰ καθ' ὧν ἐγένετο ἐπιδρομὴ ἐδάφῃ τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ρουμανίας ἢ τῆς Σερβίας, ἀντικείμενα παντὸς εἶδους καὶ χρεώγραφα, εἰς ὅς περιπτώσεις καθίσταται ἐφικτὴ ἡ ἐξακρίβωσις τῆς ταυτότητός των ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Βουλγαρίας, ἐξαίρειται τῶν κτηνῶν ὡς πρὸς τὰ ὁποῖα θέλει ἐφαρμοσθῇ ἡ ὁριζομένη ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 127 διαδικασία. Ἐπὶ τῷ τέλει τούτῳ: αἱ Κυβερνήσεις τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ρουμανίας καὶ τοῦ Σερβο-Κροατο-Σλοβενικοῦ Κράτους θέλουσι κοινοποιήσῃ, ἐντὸς τεσσάρων μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τῆς παρούσης Συνθήκης, εἰς τὴν Διασυμμαχικὴν Ἐπιτροπὴν τὸν κατάλογον τῶν πρὸς ἐξακρίβωσιν ἀντικει-

μένων καὶ χρεωγράφων, περὶ ὧν δύνανται ν' ἀποδείξωσιν ὅτι ἥρπαντο ἐκ τῶν καθ' ὧν ἐγένετο ἐπιδρομὴ ἐδαφῶν καὶ ἅτινα δύναται ν' ἀνευρεθῶσιν ἐν τῇ Βουλγαρικῇ χώρᾳ· θέλουσι συγχρόνως ἀνακοινώσῃ πᾶσαν πληροφορίαν δυναμένην νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἀνέυρεσιν καὶ ἐξακρίβωσιν τῆς ταυτότητος τῶν ἐν λόγῳ ἀντικειμένων καὶ ἀξιών. Ἡ Βουλγαρικὴ Κυβέρνησις ὑποχρεοῦται νὰ διευκολύνῃ, δι' ὅλων τῶν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτῆς μέσων, τὴν ἀναζήτησιν τῶν εἰρημένων ἀντικειμένων καὶ χρεωγράφων καὶ νὰ ἐκδώσῃ, ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τῆς παρούσης Συνθήκης, Νόμον ὑποχρεοῦντα, ἐπὶ ταῖς προβλεπομέναις περὶ κλεπτοποδοχῆς ποιναῖς, τοὺς Βουλγάρους ὑπηκόους νὰ δηλώσωσι πάντα τὰ ἐν τῇ κατοχῇ αὐτῶν εὑρισκόμενα τοιαύτης προελεύσεως ἀντικείμενα καὶ χειρόγραφα.»

β) Καὶ τοῦ ἄρθρου 126 αὐτῆς, σύμφωνα με τις οποίες: «Ἡ Βουλγαρία ὑποχρεοῦται ν' ἀναζητήσῃ καὶ ἀποδώσῃ τῇ Ἑλλάδι, τῇ Ρουμανίᾳ καὶ τῷ Σερβο-Κροατο-Σλοβενικῷ Κράτει πάντα τὰ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου ἐξ ἐκάστης τῶν χωρῶν τούτων ἀρπαγέντα ἔγγραφα ἢ ἀρχεῖα καὶ ἀντικείμενα ἀρχαιολογικοῦ, ἱστορικοῦ ἢ καλλιτεχνικοῦ ἐνδιαφέροντος. Πᾶσα μεταξὺ τῶν ὧν ἄνω ἀναφερομένων Δυνάμεων καὶ τῆς Βουλγαρίας ἀναφουομένη ἀμφισβήτησις περὶ τῆς κυριότητος τῶν διαφόρων τούτων πραγμάτων θὰ παραπέμπηται εἰς διαιτητὴν, ὑποδεικνυόμενον ὑπὸ τῆς Διασυμμαχικῆς Ἐπιτροπῆς, οὗτινος ἀπόφασις θὰ ᾖ ὁριστικὴ.»

2. Ὅπως καθίσταται προφανές, οἱ προμνημονευόμενες ρυθμίσεις τῆς Συνθήκης τοῦ Νεϊγύ κάλυπταν πλήρως ὅλες

τις αξιώσεις τῆς Ιεράς Μητροπόλεως Σερρών καὶ Νιγρίτης γιὰ τὴν ἐπιστροφή, ἐκ μέρους τῆς Βουλγαρίας, τῶν κλαπέντων ἀπὸ αὐτὴ Χειρογράφων καὶ Κειμηλίων πρὸ τοῦ 1919. Τούτο ἄλλωστε τὸ ἔχει ἀποδεχθεῖ καὶ ἡ Βουλγαρία, καὶ μάλιστα χωρὶς ἐπιφυλάξεις, δοθέντος ὅτι, ὅπως ἀναλύθηκε προηγουμένως ἐκτενῶς, ἀπὸ τοῦ 1923 καὶ ἐπέκεινα ἄρχισε νὰ ἐπιστρέφει τὰ κλημμένα Χειρόγραφα καὶ Κειμήλια τόσο ἀπὸ τὴν Ιερά Μονὴ Τιμίου Προδρόμου ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν ἐν γένει Ἑλληνικὴς Μονὴς τῆς Ανατολικῆς Μακεδονίας. Βεβαίως, καὶ ὅπως διευκρινίσθηκε στὸν κατὰ τὰ ὡς ἄνω οἰκεῖο τύπο, ἀρνήθηκε νὰ ἐπιστρέψει τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν κλαπέντων Χειρογράφων καὶ Κειμηλίων τῆς Ιεράς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου καὶ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ τῶν Αγίων Θεοδώρων Σερρών, καὶ κατ' ἐξοχὴν τῶν κλαπέντων Χειρογράφων ποὺ βρίσκονται πάντα, καὶ κατὰ κύριο λόγο, στὴς Πανεπιστημιακὲς καὶ στὴς Κρατικὲς Βιβλιοθήκες τῆς. Ακριβῶς δε λόγω τῆς φύσης τῆς κλοπῆς ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς Βουλγαρίας δὲν υφίσταται, καθ' οἷον οἷον, ἑπομένως, οἱ σχετικὲς αξιώσεις τῆς Ιεράς Μητροπόλεως Σερρών καὶ Νιγρίτης ἐναντὶ τῆς Βουλγαρίας παραμένουν πάντα νομικῶς ἐνεργεῖς καὶ διπλωματικῶς ἀλλὰ καὶ δικαστικῶς ἐπιδιώξιμες. Με τὴν προσθήκη, ὅτι τὴν νομικὴ βασιμότητα τῶν αξιώσεων τούτων ἐνισχύει καὶ ἡ ἐρμηνεία καὶ ἐφαρμογὴ τῆς μεταγενέστερης Σύμβασης τῆς Χάγης (καὶ τῶν Πρωτοκόλλων τῆς) τοῦ 1954, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὰ ὅσα παρατίθενται λεπτομερῶς στὴν συνέχεια.

Τα δεδομένα τῆς Σύμβασης τῆς Χάγης τοῦ 1954

Στὰ ὅσα προεκτέθηκαν ὡς πρὸς τὸ ἱστορικὸ κατάρτισις καὶ τὸ ἐν γένει κανονιστικὸ πλαίσιο τῆς Σύμβασης τῆς Χάγης τοῦ 1954 προστίθεται καὶ τὸ ὅτι αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ πλαίσιο καθιερώνει δύο ἐπίπεδα προστασίας: Τὸ πρῶτο ἀφορᾷ τὴν προστασίαν καὶ ἐπιστροφή τῶν κάθε εἶδους πολιτιστικῶν ἀγαθῶν ποὺ ἐκλάπησαν κατὰ τὴν διάρκεια πολεμικῶν συγκρούσεων. Ἐνῶ τὸ δεύτερο, ὅπως ἡδη εἰδικότερο, ἀφορᾷ συγκεκριμένα πολιτιστικὰ ἀγαθὰ ποὺ ἔχουν ἐγγραφεῖ στὸ «Διεθνὲς Μητρώο Πολιτιστικῶν Αγαθῶν ὑπὸ Καθεστῶς Ἐθνικῆς Προστασίας» καὶ, ὡς ἐκ τούτου, τυγχάνουν ἐιδικῆς προστασίας. Ἐκτὸς τούτων πρέπει νὰ τονισθεῖ ὅτι εἰδικὲς διατάξεις τῆς Σύμβασης τῆς Χάγης τοῦ 1954 (καὶ τῶν Πρωτοκόλλων τῆς) ρυθμίζουν τόσο τὰ τῆς ἀπαγόρευσης τῆς κλοπῆς, τῆς λεηλασίας καὶ τῆς ὑπεξαίρεσης τῶν πολιτιστικῶν ἀγαθῶν, ὅσο καὶ τὰ τῆς υποχρέωσης ἐπιστροφῆς τοὺς στοὺς νόμιμους κυρίου καὶ κατόχους τοὺς.

1. Λόγω τῆς φύσης καὶ τῆς πληθώρας τῶν Κρατῶν, ποὺ ἔχουν προσχωρήσει στὸ σύνολο τῆς Σύμβασης τῆς Χάγης τοῦ 1954, γίνεται πλέον δεκτὸ ὅτι οἱ διατάξεις τῆς ἰσχύουν *erga omnes*, ἴτοι καὶ ἐναντὶ Κρατῶν τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν προσχωρήσει σὲ αὐτή. Με ἄλλες λέξεις ἡ Σύμβαση τῆς Χάγης τοῦ 1954, στὸ σύνολό τῆς, ἔχει ἀποκτήσει ἐθιμικὸ χαρακτῆρα ποὺ συνεπάγεται τὴν γενικὴ ἐφαρμογὴ τῆς. Χαρακτηριστικὸ σχετικὸ νομολογιακὸ προηγούμενο ἔχει δημιουργηθεῖ ἀπὸ τὸ 1999, μέσω τῆς ἀπόφασης τοῦ Διεθνούς Ποινικοῦ Δικαστηρίου γιὰ τὴν τότε Γιουγκοσλαβία "Prosecutor κατὰ Duško Tadić (Appeal Judgement). Με τὴν ἀπόφαση αὐτὴ ἐγένετο δεκτὸ ἀφενὸς ὅτι ἡ Σύμβαση τῆς Χάγης τοῦ 1954, στὸ σύνολό τῆς, ἔχει ἐθιμικὸ χαρακτῆρα καὶ ἰσχύει *erga omnes*. Καὶ, ἀφετέρου, ἐφαρμόζεται τόσο σὲ διεθνεῖς ὅσο καὶ σὲ μὴ διεθνεῖς ἐνοπλες συρράξεις.

2. Ακριβῶς δε λόγω τοῦ ἐθιμικοῦ χαρακτῆρα τῆς ἔχει γίνεαι περαιτέρω νομολογιακῶς δεκτὸ ὅτι ἡ ἰσχύς τῆς Σύμβασης τῆς Χάγης τοῦ 1954 ἐκτείνεται καὶ στὴν προστασίαν πολιτιστικῶν ἀγαθῶν ποὺ ἐκλάπησαν, λεηλατήθηκαν ἢ ὑπεξαίρεθηκαν πρὶν τὴν ἐναρξὴ τῆς ἰσχύος τῆς. Γιὰ παράδειγμα, αὐτὴ ἡ οἰονομικὴ ἀναδρομικὴ ἐφαρμογὴ τῶν διατάξεων τῆς Σύμβασης τῆς Χάγης τοῦ 1954 ἐγένετο δεκτὴ ἀπὸ τὴν Ἰταλικὴ Δικαιοσύνη στὴν περίπτωση τῆς «Αφροδίτης τῆς Κυρήνης». Ἴτοι τοῦ ἀκέφαλου μαρμάρινου ἀγάλματος τῆς θεᾶς Αφροδίτης-ρωμαϊκοῦ ἀντιγράφου ἐνὸς ἀρχαιο-ελληνικοῦ πρωτοτύπου- ποὺ τὰ ἰταλι-

Οι Σέρρες (δεκ. 1930, Αρχείο Βασίλη Τζανακάρη)

κά στρατεύματα κατοχής υπεξαίρεσαν το 1913 από την Λιβύη. Το 1989 η Λιβύη ζήτησε από την Ιταλία την επαναφορά του ως άνω αγάλματος και, ύστερα από συμφωνία μεταξύ των δύο Κρατών, εκδόθηκε Διάταγμα «επαναπατρισμού» του. Μια Ιταλική ΜΚΟ -η Italia Nostra- ζήτησε την ακύρωση του προμνημονευόμενου Διατάγματος, προσφεύγοντας στο αρμόδιο Ιταλικό Tribunale Amministrativo Regionale. Το οποίο το 2007 εξέδωσε απορριπτική απόφαση δικαιώνοντας την αξίωση της Λιβύης, στηριζόμενο κατά βάση στις σχετικές διατάξεις της Σύμβασης της Χάγης του 1954 ως εθιμικού Διεθνούς Δικαίου. Μετά από έφεση της Italia Nostra την απόφαση αυτή του αρμόδιου Tribunale Amministrativo Regionale επικύρωσε το Ιταλικό Consiglio di Stato, με την ίδια νομική βάση και αιτιολογία.

3. Προστίθεται, εν τέλει, ότι τον κατά τα προεκτεθέντα εθιμικό χαρακτήρα του συνόλου της Σύμβασης της Χάγης του 1954 και την εξ αυτού απορρέουσα αναδρομική ισχύ της δέχθηκε, στο πλαίσιο του lato sensu Ευρωπαϊκού Δικαίου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με το ψή-

φισμα του 2024/2605, το οποίο εκδόθηκε με πρωτοβουλία της Ρουμανίας ως Κράτους -Μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατ' ακρίβεια, μέσω του ψηφίσματος τούτου και κατ' εφαρμογή της Σύμβασης της Χάγης του 1954 -υπό την μορφή Ευρωπαϊκού Κεκτημένου στο πεδίο της εν γένει Ευρωπαϊκής Έννομης Τάξης, πολλών μάλλον όταν έχουν προσχωρήσει σε αυτή όλα τα Κράτη-Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης- το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο «παρότρυνε» την Ρωσία να επιστρέψει αμέσως και χωρίς όρους τα πολιτιστικά αγαθά που είχαν «μεταφερθεί» στο έδαφός της κατά το διάστημα του Α' Παγκόσμιου Πολέμου, ήτοι πολύ πριν την τυπική έναρξη ισχύος της Σύμβασης της Χάγης του 1954.

4. Κατ' ακολουθία των προαναφερόμενων διεθνών, νομολογιακών και μη, προηγούμενων καθίσταται πρόδηλο ότι η Ιερά Μητρόπολις Σερρών και Νιγρίτης νομιμοποιείται να τα επικαλεσθεί και να τα χρησιμοποιήσει ενώπιον κάθε αρμόδιου Διεθνούς Forum, δικαστικού ή μη, εναντίον της Βουλγαρίας για τα κλαπέντα από αυτήν Χειρόγραφα και Κειμήλια. Και μάλιστα για το σύνολο αυ-

τών, που όπως εκτενώς επισημάνθηκε έχουν κλαπεί από την Βουλγαρία τόσο κατά την διάρκεια του Α' Παγκόσμιου Πολέμου ή και προηγούμενως όσο και κατά την διάρκεια του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, το 1942. Αν δε αναλογισθούμε ότι οι αξιώσεις αυτές της Ιεράς Μητροπόλεως Σερρών και Νιγρίτης έχουν και ευρωπαϊκή νομική βάση, σύμφωνα με όσα επισημάνθηκαν αμέσως προηγούμενως, τότε a fortiori η Βουλγαρία, ως Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οφείλει να επιστρέψει τα κατά τ' ανωτέρω Ιερά Κειμήλια που εκλάπησαν από αυτή.

Επίλογος

Εν κατακλείδι πρέπει να καταστεί σαφές ότι, πέραν των αδιαμφισβήτητων ιστορικών τεκμηρίων, ο κατά τα ήδη εκτεθέντα συνδυασμός των οικείων διατάξεων της Συνθήκης Ειρήνης του Νεϊγύ του 1919 και του συνόλου της Σύμβασης της Χάγης του 1954 -δηλαδή της Σύμβασης αυτής και των Πρωτοκόλλων της- παρέχει στην Ιερά Μητρόπολη Σερρών και Νιγρίτης, φυσικά με την απαραίτητη συνδρομή της Ελληνικής

Πολιτείας, την δυνατότητα να διεκδικήσει όλα τα μη επιστραφέντα ακόμη Χειρόγραφα και Κειμήλια των Ιερών Μονών και Ναών της, τα οποία έχουν κλαπεί από τους Βουλγάρους τόσο προ το 1919 όσο και κατά το 1942. Πρόκειται δε για μία διεκδίκηση η οποία μπορεί και πρέπει να κινηθεί και μέσω της διπλωματικής και μέσω της δικαστικής οδού. Ιδίως δε μέσω της αξιοποίησης και των διατάξεων του Ευρωπαϊκού Δικαίου στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δοθέντος ότι η Βουλγαρία είναι πλέον πλήρες Κράτος - Μέλος της. ☐

Το κείμενο είναι από την ομιλία του τέως Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας Προκόπη Παυλόπουλου, κατά την Ημερίδα που συνδιοργάνωσαν η Ιερά Μητρόπολις Σερρών και Νιγρίτης, ο Δήμος Σερρών και η Αντιπεριφέρεια Σερρών για την επιστροφή των κλαπέντων από τους Βουλγάρους Χειρογράφων και Κειμηλίων της Ιεράς Μητροπόλεως Σερρών και Νιγρίτης, (Σέρρες 10/5/2026)

Τσερνομπίλ

1.200 τετραγωνικά χιλιόμετρα στην Ελλάδα μολύνθηκαν από τη ραδιενέργεια. Τα στοιχεία του ΕΜΠ

Όλοι πήραμε τη δόση μας από το Τσερνόμπιλ, το ραδιενεργό νέφος σκέπασε την Ελλάδα για μέρες». Η φράση αυτή επανέρχεται συχνά σε συζητήσεις για το πυρηνικό ατύχημα του Τσερνόμπιλ το 1986, ένα γεγονός που στιγμάτισε ολόκληρη την Ευρώπη και προκάλεσε κύμα φόβου και ανασφάλειας. Το δυστύχημα προκάλεσε δεκάδες θανάτους τους πρώτους μήνες – εργατών και πυροσβεστών – και χιλιάδες μακροπρόθεσμα, ενώ οδήγησε στον εκτοπισμό εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων. Το ραδιενεργό νέφος δεν γνώρισε σύνορα, προκαλώντας πανικό σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, ανάμεσά τους και η Ελλάδα.

Στις 5 Μαΐου 1986, το νέφος έφτασε στη χώρα μας, προκαλώντας αναστάτωση και ακραίες αντιδράσεις. Δημοσιεύματα και δηλώσεις κρατικών φορέων ενίσχυσαν την ανησυχία για την ασφάλεια τροφίμων, κυρίως γαλακτοκομικών, φρούτων και λαχανικών. Σύμφωνα με ανεπίσημα στοιχεία, από τον Μάιο του 1986 έως τον Μάιο του 1987 καταγράφηκαν πάνω από 1.500 –και έως 2.500– εκτρώσεις, υπό τον φόβο τερατογενέσεων λόγω ακτινοβολίας.

Οι πρώτες μετρήσεις στην Ελλάδα

Λίγα μέτρα από τη λεωφόρο Κατεράκη, στο κτίριο Κ του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, λειτουργεί το Εργαστήριο Πυρηνικής Τεχνολογίας. Εκεί φυ-

λάσσονται μέχρι σήμερα 1.500 δείγματα εδαφών από το 1986-1987 και άλλα 1.000 έως το 2007, τα οποία επιβεβαίωσαν την παρουσία του ραδιενεργού νέφους στην Ελλάδα.

«Δεν δώσαμε στην αρχή σημασία, όμως οι μετρήσεις μάς διέψευσαν», λέει ο Νικόλαος Πετρόπουλος, αναπληρωτής καθηγητής και διευθυντής του εργαστηρίου. «Εκεί που το εργαστήριο μετρούσε τρία, ξαφνικά βρέθηκε να δείχνει 33». Οι πρώτες ενδείξεις αποκάλυψαν ότι τα κατάλοιπα του ατυχήματος είχαν φτάσει στη χώρα, χωρίς ωστόσο να είναι επικίνδυνα για τη δημόσια υγεία. «Υπάρχουν πολλοί αστικοί μύθοι, αλλά αυτά δεν ισχύουν», σημειώνει.

Το ατύχημα στο Τσερνόμπιλ: Ανθρώπινο λάθος

«Το ατύχημα στο Τσερνόμπιλ είναι σίγουρα ένα ανθρώπινο λάθος», επισημαίνει ο κ. Πετρόπουλος. Αν και ο αντιδραστήρας είχε τεχνολογικά μειονεκτήματα, οι Σοβιετικοί επιστήμονες τα γνώριζαν. «Αν λειτουργούσε σωστά, δεν θα είχαμε σήμερα να μιλάμε για αυτό το ατύχημα», τονίζει.

Η αλυσίδα των γεγονότων που οδήγησε στην έκρηξη ήταν σύνθετη. «Πρέπει να συντρέχουν πολλοί λόγοι για να φτάσουμε σε τέτοια καταστροφή: το σύστημα τιμωρεί», εξηγεί, συγκρίνοντας τη λειτουργία ενός αντιδραστήρα με την ασφάλεια μιας πτήσης: «Αρκεί να είσαι μέσα στα όρια ασφαλείας».

Πολιτικές αντιδράσεις και κοινωνικός πανικός

Η Ελλάδα του 1986 βρισκόταν σε πολιτικά φορτισμένο κλίμα. «Η κακή Σοβιετική Ένωση από τη μία και η καλή από την άλλη», λέει ο καθηγητής, σχολιάζοντας τα πρωτοσέλιδα της εποχής, όπως το «Αντισοβιετικό νέφος» και το «Πυρηνική κόλαση». Την ίδια στιγμή, οι επιστήμονες προσπαθούσαν να διαχειριστούν την κατάσταση με περιορισμένα μέσα. «Η Ελλάδα της δεκαετίας του '80 δεν είχε τις υποδομές του σήμερα», σημειώνει ο κ. Πετρόπουλος. Το αποτέλεσμα ήταν ένας «κακός πανικός», με πολίτες να σπεύδουν να ελέγξουν το γάλα ή το τυρί τους στα εργαστήρια.

Χαρτογράφηση της ραδιενέργειας

Μέσα σε αυτό το περιβάλλον, ο τότε καθηγητής του ΕΜΠ, κ. Σιμόπουλος, ξεκίνησε μια εκτεταμένη χαρτογράφηση της χώρας. Συλλέχθηκαν 1.500 δείγματα εδάφους από όλη την ηπειρωτική Ελλάδα, αποτυπώνοντας τις περιοχές όπου έπεσαν ραδιενεργά κατάλοιπα. Σύμφωνα με τη Διεθνή Υπηρεσία Ατομικής Ενέργειας, περίπου το 1% της ελληνικής επικράτειας επηρεάστηκε. Ο κ. Πετρόπουλος εξηγεί: «Οι περιοχές της Καρδίτσας και της Νάουσας εμφανίζονται 'κόκκινες', αλλά αυτό δεν σημαίνει επικίνδυνες σημαίνει απλώς 'περισσότερο'». Η πραγματική έκθεση στη ραδιενέργεια «Η φυσική ραδιενέργεια του περιβάλλοντος μάς δίνει τέσσερις μονάδες τον

χρόνο· στα 50 χρόνια, 200 μονάδες. Από το Τσερνόμπιλ, κάποιοι στις πιο επιβαρυνμένες περιοχές θα πάρει μόλις δέκα», υπογραμμίζει ο καθηγητής. «Καμία διαφορά, επομένως, από τη φυσική ραδιενέργεια».

Η πραγματική τραγωδία, όπως λέει, δεν ήταν η ακτινοβολία, αλλά οι χιλιάδες εκτρώσεις που έγιναν υπό τον φόβο της. «Δεν υπήρχε λόγος να γίνουν», τονίζει.

Οι σημερινοί κίνδυνοι

Ο κ. Πετρόπουλος επισημαίνει ότι η υπερβολική ενασχόληση με το Τσερνόμπιλ μάς απομακρύνει από πιο άμεσους κινδύνους: «Έχουμε ξεκάνει τα προϊόντα μας με τα χημικά και τα παρασιτοκτόνα», λέει. «Η Ελλάδα δεν παρουσιάζει ύφεση του καρκίνου στις αγροτικές περιοχές, γιατί συνεχίζεται αυτή η κατάσταση».

Μπορεί να ξανασυμβεί ένα Τσερνόμπιλ; Στο ερώτημα αν μπορεί να επαναληφθεί ένα τέτοιο ατύχημα, ο διευθυντής του Εργαστηρίου Πυρηνικής Τεχνολογίας του ΕΜΠ είναι κατηγορηματικός: «Σήμερα όχι. Η πυρηνική τεχνολογία εξελίσσεται και γίνεται ασφαλέστερη». Η ειδοποιός διαφορά, όπως εξηγεί, βρίσκεται στα υλικά κατασκευής. «Ο αντιδραστήρας του Τσερνόμπιλ είχε γραφίτη, που όταν παίρνει φωτιά δεν σβήνει. Οι σύγχρονοι αντιδραστήρες δεν έχουν εύφλεκτα υλικά· λειτουργούν με νερό, σαν 'κατσαρόλι'. Αν κάτι πάει λάθος, η ραδιενέργεια μένει τοπικά». □

«Με τρυπούσαν αλλιά δεν έβγαινε αίμα» Η αφήγηση ενός από τους τελευταίους «εκκαθαριστές» του Τσερνόμπιλ

Πέτρο Χούριν (φ. πρακτορείο Reuters)

Ο Πέτρο Χούριν συμμετείχε στην επιχείρηση απομάκρυνσης των ραδιενεργών υλικών στο Τσερνόμπιλ. Το τίμημα για την υγεία του ήταν μεγάλο.

Ο ουκρανός Πέτρο Χούριν λέει ότι η υγεία του δεν επανήλθε ποτέ από τότε συμμετείχε στον καθαρισμό του κατεστραμμένου πυρηνικού εργοστασίου στο Τσερνόμπιλ πριν από 40 χρόνια.

Ο Χούριν ήταν ένας από τους χιλιάδες «εκκαθαριστές» που ανέλαβαν να απομακρύνουν τα ραδιενεργά υλικά μετά το χειρότερο πυρηνικό δυστύχημα του κόσμου στις 26 Απριλίου 1986. Τα σύννεφα ραδιενεργών ισοτόπων που παρাসύρθηκαν από τον άνεμο τρόμαξαν την Ευρώπη και όλο τον κόσμο.

Συνολικά 31 εργάτες και πυροσβέστες πέθαναν τις ημέρες μετά το δυστύχημα, οι περισσότεροι από οξύ σύνδρομο ακτινοβολίας. Χιλιάδες άλλοι υπέκυψαν αργότερα από καρκίνους και άλλες παθήσεις που συνδέονται με τη ραδιενέργεια, αν και ο συνολικός απολογισμός παραμένει αντικείμενο έντονων συζητήσεων.

Εκείνη την εποχή, ο Χούριν εργαζόταν σε μια επιχείρηση χωματοουργικών οχημάτων, η οποία τον έστειλε στη ζώνη αποκλεισμού του Τσερνόμπιλ

τον Ιούνιο του 1986. Από τα 40 άτομα που έστειλε η εταιρεία, μόνο πέντε παραμένουν εν ζωή, είπε στο Reuters. «Ούτε ένας άνθρωπος από το Τσερνόμπιλ δεν βρίσκεται σε καλή υγεία» δήλωσε ο 76χρονος. «Είναι θάνατος από χίλιες πληγές».

Η Σοβιετική Ένωση προσπάθησε αρχικά να αποκρύψει τις διαστάσεις της τραγωδίας και αρνήθηκε να ακυρώσει την παρέλαση που πραγματοποιήθηκε την 1η Μαΐου στο Κίεβο, μόλις 100 χιλιόμετρα νότια του Τσερνόμπιλ.

Ο Χούριν δήλωσε ότι κάποιοι συνάδελφοί του προσκόμισαν ιατρικά πιστοποιητικά για να αποφύγουν να εργαστούν στο κατεστραμμένο εργοστάσιο. Ο ίδιος, όμως, ήταν αποφασισμένος να βοηθήσει. «Κατάλαβα ότι, όσο μικρή κι αν ήταν η συμβολή μου, έπρεπε να κάνω ό,τι μπορούσα για βοηθήσω να τιθασευτεί το ατομικό θηρίο» είπε.

Πόνοι και αιμορραγίες
Δουλεύοντας 12ωρες βάρδιες, ο Χούριν χρησιμοποιούσε έναν εκσκαφέα για να μεταφέρει τσιμέντο ενισχυμένο με μόλυβδο, το οποίο μεταφερόταν με φορτηγά στο εργοστάσιο για την κατασκευή της γιγάντιας σαρκοφάγου που θα περιόριζε τη διαρροή ακτινοβολίας. «Η σκόνη ήταν τρομερή. Δούλευες για μισή ώρα και ο αναπνευστήρας γινό-

ταν [καφέ] σαν κρεμμύδι» είπε.

Τέσσερις μέρες αφού έπιασε δουλειά, ο Χούριν εμφάνισε σοβαρά συμπτώματα όπως πονοκεφάλους, πόνο στο στήθος και μια μεταλλική γεύση στο στόμα. Δέχτηκε ιατρική φροντίδα και επέστρεψε για άλλη μια βάρδια, δεν μπορούσε όμως καν να περπατήσει. Άρχισε τότε να φοβάται ότι του έμεναν «μια-δυο μέρες» ζωής.

«Με πήγαν στο νοσοκομείο και οι γιατροί ξεκίνησαν με εξετάσεις αίματος. Μου τρύπησαν όλα τα δάχτυλα και άρχισε να βγαίνει ένα ωχρό υγρό, όχι όμως αίμα» θυμήθηκε.

Οι σοβιετικοί γιατροί αρνούνταν να διαγνώσουν οξύ σύνδρομο ακτινοβολίας. Του είπαν ότι έπασχε από «αυτόνομη αγγειακή δυστονία», μια πάθηση του νευρικού συστήματος που συχνά συνδέεται με το στρες.

Πριν από την τραγωδία, ο Χούριν δεν είχε ζητήσει ποτέ αναρρωτική άδεια. Πέρασε όμως επτά μήνες πηγαίνοντας από το ένα νοσοκομείο στο άλλο για να λάβει θεραπείες, συμπεριλαμβανομένης μιας μετάγγισης αίματος.

Έκτοτε έχει διαγνωστεί με αναιμία –η οποία μπορεί να προκληθεί από έκθεση σε ιονίζουσα ακτινοβολία– στηθάγχη, παγκρεατίτιδα και μια σειρά άλλων παθήσεων. Η αλήθεια βέβαια

είναι ότι, για τα δεδομένα της χώρας του, ο Χούριν έχει ζήσει τη ζωή του. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, το προσδόκιμο ζωής για τους άνδρες στην Ουκρανία περιοριζόταν το 2021 στα 66 έτη, έπειτα από σημαντική υποχώρηση που αποδόθηκε στην Covid-19. Πλέον συνταξιούχος, ο Χούριν ζει με τη σύζυγό του Όλγα στο Τσερκάσι της κεντρικής Ουκρανίας. Αν και η υγεία του είναι βεβαρμένη, παίζει ακόμα ακορντεόν και γράφει τραγούδια και ποιήματα. Ελπίζει στο μέλλον να γίνει δικαιούχος ειδικής σύνταξης για τους «εκκαθαριστές» της πυρηνικής καταστροφής. Η ζωή του όμως σηματοδεύτηκε και από μια δεύτερη τραγωδία, την εισβολή της Ρωσίας στη χώρα του το 2022. Όταν η κόρη του έφυγε για να εργαστεί στην Ευρώπη, ο Χούριν και η σύζυγός τους ανέλαβαν την ανατροφή του εγγονού τους Άντρι, ο οποίος ήταν τότε τεσσάρων ετών. Ο Άντρι βρήκε αργότερα δουλειά στην Ελλάδα αλλά επέστρεψε για να πολεμήσει στην πατρίδα του μετά την εισβολή.

Σκοτώθηκε τελικά στο μέτωπο σε ηλικία 26 ετών. «Τα άφησε όλα πίσω του και ήρθε να υπερασπιστεί την Ουκρανία» είπε ο Χούριν στο Reuters. «Σκεφτόμαστε τον Άντρι όλη την ώρα». □

Το μέλλον του ευρωπαϊκού πολιτισμού

Του Αλμπέρ Καμύ*

Υπάρχει μια Ευρώπη αστική, ατομίστρια εκείνη που σκέφτεται τα ψυγεία της, τα γαστρονομικά της εστιατόρια, που λέει "εγώ δεν ψηφίζω". Πρόκειται, μα την αλήθεια, για την αστική Ευρώπη. Τούτη εδώ δεν θέλει να ζήσει. Λέει βέβαια ότι θέλει να ζήσει, αλλά τοποθέτησε τη ζωή σ' ένα επίπεδο τόσο χαμηλό που έχει ελάχιστες πιθανότητες να παραταθεί στην ιστορία, φυτοζωεί, και καμιά κοινωνία δεν μπόρεσε να φυτοζωήσει για πολύ. Εδώ, όμως, δεν βλέπω κάτι που να είναι η έκφραση του κλασικού μέτρου. Βλέπω μόνον έναν ατομικιστικό μηδενισμό, αυτόν που λέει "δεν θέλουμε ούτε ρομαντισμό ούτε υπερβολή, δεν θέλουμε να ζήσουμε στα όρια ούτε να γνωρίσουμε τη διάσπαση". Αν δεν θέλετε να ζήσετε στα όρια ούτε να γνωρίσετε τη διάσπαση, τότε δεν πρόκειται να ζήσετε, και κυρίως η κοινωνία σας δεν θα ζήσει.

Το μεγάλο μάθημα, και το λέω επειδή αντιτάσσομαι κατηγορηματικά στην ιδεολογία των λαϊκών δημοκρατιών, το μεγάλο μάθημα λοιπόν που μας έρχεται από την Ανατολή είναι ακριβώς το νόημα της

συμμετοχής σε μια κοινή προσπάθεια, και δεν υπάρχει κανένας λόγος να απορρίψουμε αυτό το παράδειγμα.

Από τούτη την άποψη, δεν επικροτώ καθόλου την αστική Ευρώπη. Απεναντίας, θα ασπαστώ μια θέση που λέει: "γνωρίζουμε τα άκρα, τα ζήσαμε, θα τα ζήσουμε όταν θα χρειαστεί, και μπορούμε να πούμε πως τα ζήσαμε γιατί βιώσαμε τα γεγονότα που μας επέτρεψαν να τα γνωρίσουμε". Υπήρξε, πράγματι, μια γαλλική εθνική αλληλεγγύη, όπως και μια ελληνική αλληλεγγύη, η αλληλεγγύη της οδύνης. Τούτη την αλληλεγγύη μπορούμε να την ξαναβρούμε ανά πάσα στιγμή και όχι μόνο με την όψη της οδύνης. Αν συλλογιζόμασταν αρκετά αυτή την εμπειρία, είμαι πεπεισμένος ότι θα καταλαβαίναμε καλύτερα το νόημα του μέτρου, που νοείται ως η συμφιλίωση αντιφάσεων και, ειδικά, στο κοινωνικό και πολιτικό πεδίο, ως η συμφιλίωση των δικαιωμάτων και των καθηκόντων του ατόμου. Πράγματι η θέση της αστικής Ευρώπης καταλήγει να διεκδικεί μονάχα τα δικαιώματα του ανθρώπου, τα οποία είναι αξίες που οφείλουμε να υπερασπιστούμε, όχι όμως αν αυτά τα δικαιώματα σημαί-

νουν άρνηση των καθηκόντων. Και αντίστροφα. Τα καθήκοντα του ανθρώπου που μας εκθειάζουν στην ανατολική Ευρώπη, δεν είναι τα καθήκοντα που θα δεχτούμε, αν αυτά σημαίνουν την άρνηση όλων όσα συνιστούν το δικαίωμα του ανθρώπου να είναι αυτό που είναι.

Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός είναι αρχικά ένας πλουραλιστικός πολιτισμός. Εννοώ ότι είναι ο τόπος της ποικιλομορφίας των σκέψεων, των αντιθέσεων, των αντιτιθέμενων αξιών και της ατέρμονης διαλεκτικής. Η ζωντανή διαλεκτική στην Ευρώπη είναι εκείνη που δεν καταλήγει σε ένα είδος ιδεολογίας απολυταρχικής και παράλληλα ορθόδοξης. Αυτός ο πλουραλισμός, που υπήρξε πάντα το θεμέλιο της έννοιας της ευρωπαϊκής ελευθερίας, μου φαίνεται ότι είναι η πιο σημαντική συμβολή του πολιτισμού μας. Αυτός ακριβώς βρίσκεται σήμερα σε κίνδυνο και αυτόν οφείλουμε, με κάθε τρόπο, να διαφυλάξουμε. □

*=*Απόσπασμα από ομιλία του - συζήτηση στο Γαλλικό Ινστιτούτο, Αθήνα 28 Απριλίου 1955*

Η ανάγκη για κοινωνικούς επιστήμονες σήμερα

Δρ Ευστράτιος Παπάνης, Μόνιμος Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Αιγαίου

Οι κοινωνικές επιστήμες είναι τα ποντοπόρα πλοία, που θα εξακοντίσουν τον νου σε εξωτικές αποκαλύψεις και σε μονοπάτια της συνείδησης πρωτοϊδωμένα.

Η ψυχοθεραπεία και εν γένει η κοινωνική παρέμβαση είναι η συστηματική προσπάθεια που, με αποκλειστικό οδηγό τον Λόγο και την αγάπη για τον συνάνθρωπο, επιχειρεί να ανασυνθέσει την προσωπική ιστορία, να τη νοηματοδοτήσει κοινωνικά και να την αναγάγει σε επιχείρημα και αντίβαρο κατά του θανάτου και κατά της υπαρξιακής απελπισίας.

Είναι ο ανήκεστος έρωτας για αναζήτηση μιας κοινής αλήθειας χωρίς προσχήματα, η ανεπιτήδευτη αγωνία για κάθαρση δίχως προφάσεις, η συζήτηση χωρίς υπεκφυγές, η δράση που αναιρεί τις ενοχές και η έπαρση που λιγοστεύει, για να φανεί το αυθεντικό.

Φαίνεται παράδοξο, αλλά η ψυχολογική και κοινωνική παρέμβαση τεκμηριώνε-

ται περισσότερο από την κατάνυξη της πίστης στον άνθρωπο, από τη θεραπευτική συμμαχία και τη διαπραγμάτευση του ανέφικτου, παρά από την αδιαλλαξία ή τη βεβαιότητα της κοινά αποδεκτής εμπειρικής μεθοδολογίας.

Κατά τον ίδιο τρόπο, οι κοινωνικές επιστήμες σήμερα δεν αποσκοπούν αποκλειστικά στην ερμηνεία των μαζικών σχέσεων, αλλά προσβλέπουν στην αποκάλυψη των αόρατων μηχανισμών που διαμορφώνουν την ανθρώπινη συνείδηση, τις επιθυμίες, την επικοινωνία, τις αποφάσεις και τις ιεραρχίες.

Συνιστούν έναν χώρο συνάντησης και επιστημονικής τεκμηρίωσης, ηθικού στοχασμού και κοινωνικής παρέμβασης, μέσα στα όρια του οποίου η γνώση αποκτά αξία μόνο όταν συμβάλλει στην κατανόηση της ανθρώπινης πολυπλοκότητας και στην προάσπιση της αξιορρέπειας.

Οι κοινωνικές επιστήμες λειτουργούν ταυτόχρονα ως εργαλείο ανάπτυξης, πρόβλεψης και αντίστασης προς στις

δυνάμεις που απειλούν να μετατρέψουν τον άνθρωπο σε δεδομένο, σε καταναλωτή ή σε αλγοριθμικό πρότυπο. Υπερασπίζονται τη συλλογική μνήμη ως αντίδοτο της λήθης, την κριτική σκέψη σε αντιδιαστολή με τη χειραγώγηση και την ανθρώπινη ελευθερία ως επιχείρημα απέναντι στην τεχνοκρατική ομοιομορφία.

Ο ψυχολόγος, ο κοινωνιολόγος, ο σύμβουλος, ο κοινωνικός λειτουργός προσεγγίζουν την αλήθεια, αναδομώντας παράλληλα και τις δικές τους παραδοχές, τόσο εννοιακά, όσο και λογικά, γεγονός που το βιώνουν έντρομοι όταν οι τεχνικές που διδάχτηκαν ενδίδουν και τα θεωρητικά οικοδομήματα τίθενται εν αμφιβόλω μπροστά στην πεισματική άρνηση της ανθρώπινης ψυχής να συναινέσει στην αποκάλυψη των συστατικών της.

Μόνο όταν χαμηλώνουν με ταπεινότητα τους λογισμούς και το δεπτικό τους βλέμμα μπροστά στο εύρος των πιθανοτήτων μπορούν να αντιμετωπίσουν το χάος.

Και όταν αναπλαισιώσουν τα αιτιοκρατικά δόγματα, τότε δικαιούνται τη λυτρωτική χάρη, που θα λαμπρύνει εφεξής τις ερμηνείες τους.

Οι κοινωνικοί επιστήμονες σήμερα καλούνται, πιο πολύ από κάθε άλλο ερευνητή, να αντιτάξουν τη διεπιστημονικότητα στην κοντόφθαλμη προσήλωση, να μπολιάσουν το τοπικό με τις αξίες του οικουμενικού, να προστρέξουν στο διαχρονικό για να προφυλαχτούν από τη συγχρονική διαστρέβλωση.

Οφείλουν να αναπλαισιώνουν το ζήτημα της ιστορικότητας των ανθρώπινων και κοινωνικών σχέσεων, προσδιορίζοντας τελεονομικά την προοπτική και τη νοηματοδότηση του υπό μελέτη φαινομένου. Η ενάργεια των συμπερασμάτων τους σχεδόν ταυτίζεται με το δεύτερο συστατικό της επιστήμης, την αρετή.

Μέσα στη νέα κοινωνία της περιπλοκότητας, την ώρα που οι αλγόριθμοι προβλέπουν συμπεριφορές πριν ακόμη συνειδητοποιηθούν και η τεχνητή νοη-

μοσύνη καταγράφει τις επιθυμίες, τους φόβους και τις αδυναμίες των ανθρώπων με μεγαλύτερη ακρίβεια από την αυτογνωσία τους, ο κοινωνικός επιστήμονας μετατρέπεται στον τελευταίο υπερασπιστή του απρόβλεπτου.

Δεν είναι ο ερμηνευτής της κοινωνίας, αλλά ο θεματοφύλακας της ανθρωπίνης αμφισημίας απέναντι στην απολυταρχία της ψηφιακής ταξινόμησης και την πνευματική πορνεία της κοινής λογικής. Εκεί που οι μηχανές κατηγοριοποιούν, εκείνος επιμένει να υπενθυμίζει ότι ο άνθρωπος δεν είναι δεδομένο, ούτε πρότυπο συμπεριφοράς, αλλά ένα ον τραγικό, αντιφατικό, εύθραυστο και συνάμα ανυπότακτο.

Η εποχή παράγει με αφθονία πληροφορίες, αλλά τις συνοδεύει από μια ανυπόφορη ένδεια νοήματος. Οι κοινωνικοί επιστήμονες καλούνται να λειτουργήσουν ως αρχιτέκτονες ερμηνειών μέσα σε κοινωνίες που καταρρέουν από την υπερδιέγερση, την ταχύτητα και την άστοχη διάσπαση της συλλογικής προσοχής.

Η μοναξιά στα κοινωνικά δίκτυα, η μετατροπή της προσωπικότητας σε δημόσιο θέαμα, η εμπορευματοποίηση του εαυτού και η εξάντληση της ψυχής από την αδιάκοπη ανάγκη προβολής συνιστούν νέες μορφές κοινωνικής παθολογίας. Ο κοινωνικός επιστήμονας είναι εκείνος που επιχειρεί να διασώσει τον εσωτερικό κόσμο του ανθρώπου από τη βαρβαρότητα της αδιάκοπης έκθεσης.

Για πρώτη φορά στην ιστορία, η ανθρωπότητα διαθέτει τεχνολογίες ικανές όχι μόνο να αλλιάξουν την εργασία ή την επικοινωνία, αλλά να ανασχηματίσουν την ίδια τη συνείδηση. Οι κοινωνικοί επιστήμονες γίνονται έτσι οι χαρτογράφοι της ανθρωπίνης κατάστασης, επειδή καλούνται να ερμηνεύσουν τις συνέπειες της σύμπτυξης του ανθρώπου και της μηχανής πριν αυτές παγιωθούν ως αμετάκλητες κανονικότητες. Το κρίσιμο ερώτημα δεν αφορά μόνο το πώς θα ζήσουμε, αλλά το τι θα σημαίνει στο μέλλον να παραμένει κανείς άνθρωπος. Οι κοινωνικοί επιστήμονες μετατρέπονται στους τελευταίους υπερασπιστές της συλλογικής μνήμης σε έναν πολιτισμό που εκπαιδεύεται να ξεχνά. Η αδιάκοπη ροή εικόνων, ειδήσεων και ερεθισμάτων παράγει κοινωνίες χωρίς ιστορική συνέχεια και χωρίς ψυχικό βάθος. Μέσα σε αυτή τη ρευστότητα, η κοινωνική επιστήμη αναλαμβάνει να αποκαταστήσει τη σύνδεση ανάμεσα στο τραύμα, στην ιστορία και στην ταυτότητα, υπενθυμίζοντας ότι οι κοινω-

νίες που απαρνούνται τη μνημοσύνη, γίνονται εύκολα θεία του φανατισμού, της χειραγώγησης και της βίας. Η αναγκαιότητα των κοινωνικών επιστημών έγκειται στο γεγονός ότι αποτελούν τους τελευταίους προσκυνητές της ανθρωπίνης πολυπλοκότητας. Σε μια εποχή που απαιτεί άμεσες απαντήσεις, απλουστευμένες ταυτότητες και ατελείωτες βεβαιότητες, εκείνοι επιμένουν να υπερασπίζονται την αμφιβολία, τη στοχαστικότητα και τη βαθιά κατανόηση του ανθρώπινου πόνου. Παλεύουν για μια εκδοχή κατά την οποία ο άνθρωπος να συνεχίσει να διαθέτει εσωτερικό κόσμο, συνείδηση και ηθική ελευθερία σε έναν πολιτισμό που τείνει να μετατρέπει τα πάντα σε αριθμούς ή κέρδος.

Οι κοινωνικοί επιστήμονες είναι αυτοί που θα παραμείνουν ξάγρυπνοι δίπλα στον άνθρωπο όταν οι ιδεολογίες καταρρεύσουν, όταν οι θεσμοί αποδειχθούν ανίκανοι να προστατεύσουν την αξιοπρέπεια και όταν οι μηχανές θα έχουν μάθει να μιμούνται τα συναισθήματα, χωρίς ποτέ να μπορούν να πονέσουν. Είναι εκείνοι που θα συνεχίσουν να ακούν την εξομολόγηση του απειλημένου, να κρατούν το χέρι του αποκλεισμένου, να δακρύζουν μπροστά στη μοναξιά του παιδιού, του ηλικιωμένου, του περιθωριοποιημένου, επειδή γνωρίζουν ότι καμία κοινωνία δεν σώζεται, αν προηγουμένως δεν εμβολιαστεί ενάντια στην αδιαφορία. Ο κοινωνικός επιστήμονας σήμερα είναι αυτός που εξακολουθεί να πιστεύει,

σχεδόν παράλογα, ότι ακόμη και μέσα στα ερείπια του κόσμου, ο άνθρωπος αξίζει να κατανοηθεί, να συγχωρηθεί και να αγαπηθεί. Είναι, σε τελευταία ανάλυση, οι ιχνηλάτες του ιερού μέσα στο βέβηλο, εκείνοι που αρνούνται να παραδώσουν την ανθρωπινή ουσία στη γεωμετρία της εκλογίκευσης. Όταν τα φώτα της τεχνολογικής και θετικιστικής παντοδυναμίας τυφλώνουν την όραση, οι κοινωνικοί επιστήμονες επιστρέφουν στο ημίφως της ψυχής, κρατώντας ζωντανή τη φλόγα μιας αλήθειας που δεν μετριέται, δεν εξαργυρώνεται και δεν αντιγράφεται. Η κοινωνική επιστήμη είναι η έσχατη κραυγή; η μέθεξη και η μετάληψη στον ανθρώπινο πόνο. ☐

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ

Σόλωνος 116, 106 81 Αθήνα
Τ: 210 3833434, 210 3832294
Ε: contact@isideris.gr, Σ: www.isideris.gr

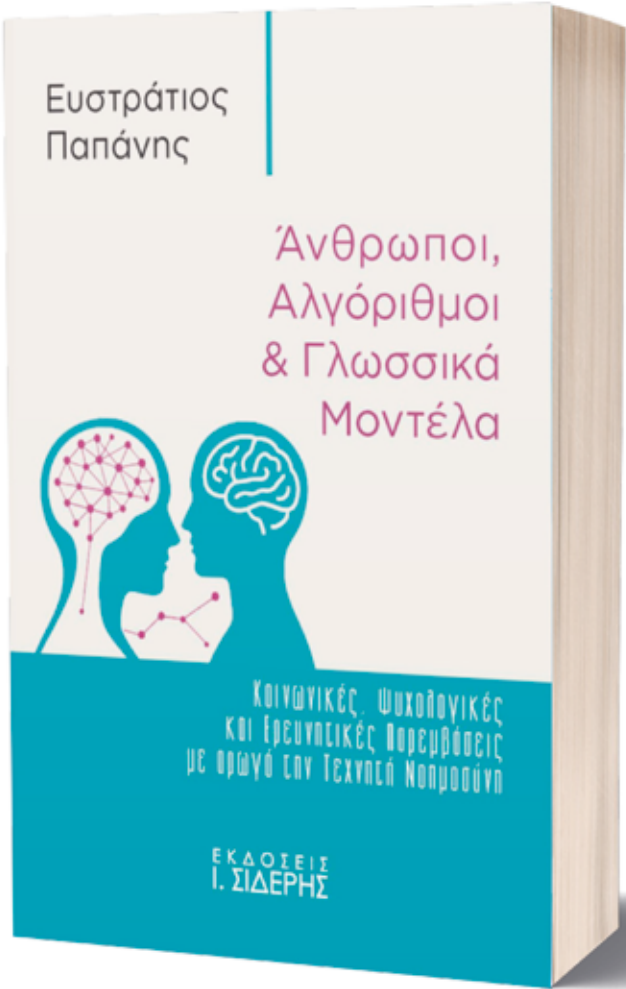
134
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1891

Ευστράτιος Παπάνης

Άνθρωποι, Αλγόριθμοι & Γλωσσικά Μοντέλα

Κοινωνικές, Ψυχολογικές και Ερευνητικές Παρεμβάσεις
με αρωγό την Τεχνητή Νοημοσύνη

Πώς μετασχηματίζεται ο άνθρωπος όταν συμπορεύεται με το ψηφιακό του είδωλο και όταν εσωτερικεύει έναν συμβολικό εαυτό που φαίνεται εξίσου αληθινός εξαιτίας της τεχνολογίας;
Σε έναν κόσμο, για άλλους δυστοπικό και για άλλους αρμονικό σαν Γη της Επαγγελίας, όπου η ταυτότητα και οι σχέσεις συνδιαμορφώνονται από αλγοριθμικές ακολουθίες, το βιβλίο Άνθρωποι και Αλγόριθμοι του Ευστρατίου Παπάνη έρχεται να φωτίσει τις αχαρτογράφητες περιοχές της ψυχοθεραπείας στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης.
Αποφεύγοντας τις τεχνοφοβικές αγκυλώσεις, αλλά και την άκριτη εξιδανίκευση, το έργο εξετάζει τον μετασχηματισμό της ψυχοθεραπείας: από τους ψηφιακούς βοηθούς και τις διαδικτυακές συνεδρίες, μέχρι τις βαθιές μετατοπίσεις στον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι αφηγούνται τον πόνο και τη χαρά τους.
Ο συγγραφέας αναλύει διεξοδικά πότε η τεχνολογία λειτουργεί ως πολύτιμος σύμμαχος του κλινικού ψυχολόγου και πότε απειλεί να υπονομεύσει την ιερότητα της θεραπευτικής σχέσης, θέτοντας επί τάπητος κρίσιμα ζητήματα δεοντολογίας, ασφάλειας και προσωπικών δεδομένων.
Παράλληλα, οδηγεί τον αναγνώστη βήμα-βήμα στις ατραπούς της οικογενειακής, προσωποκεντρικής, υπαρξιακής, γνωσιακής, σχεσιακής, αφηγηματικής θεραπείας και δραματοθεραπείας με τη βοήθεια των μεγάλων γλωσσικών μοντέλων.
Το βιβλίο επεκτείνεται στο πεδίο των κοινωνικών επιστημών, αποκαλύπτοντας πώς οι αλγόριθμοι αναπλάθουν τον δημόσιο λόγο, εντατικοποιούν την έρευνα, μετασχηματίζουν τη δημοκρατία και αναπροσαρμόζουν τις κοινωνικές ιεραρχίες.
Πρόκειται για ένα απαραίτητο εγχειρίδιο για κάθε επαγγελματία ψυχικής υγείας, παιδαγωγό και κοινωνικό επιστήμονα, που επιθυμεί να εντάξει δημιουργικά την τεχνολογία στο έργο του, διαφυλάσσοντας παράλληλα τον ανθρωποκεντρικό πυρήνα της επιστήμης του.
Μια πρόσκληση σε έναν αναγκαίο αναστοχασμό για το μέλλον της ανθρωπίνης επαφής.

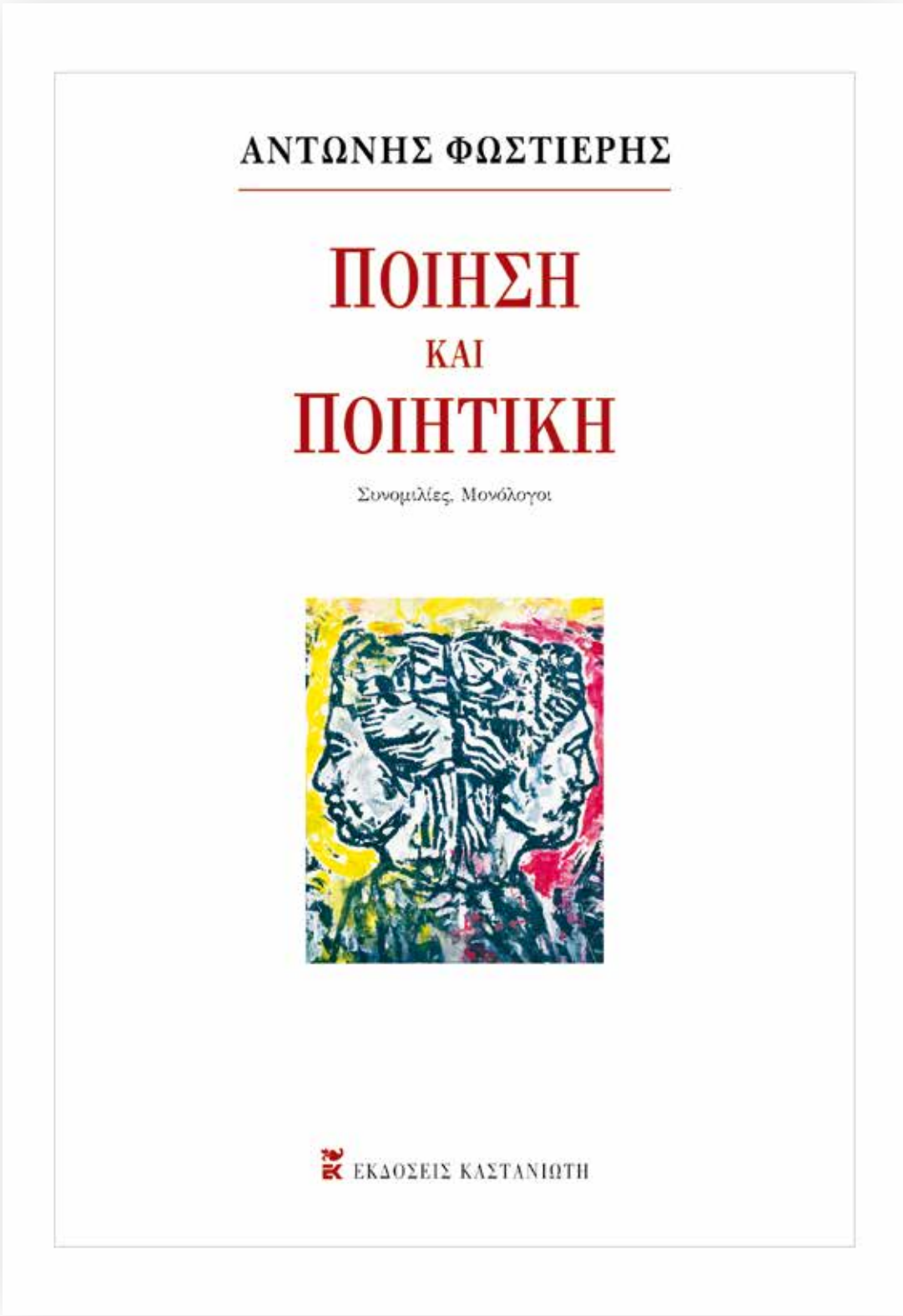
ISBN: 978-960-08-1003-5
Σελίδες: 394
Σχήμα: 14x21 cm
Τιμή: 20€

Ποιητική Αδεία

Η μάνα μου αύριο

Μήνες και χρόνια
Χρόνια πια συνήθισα
Καθώς σε βλέπω εδώ μπροστά μου να φαντάζομαι
Πώς θα 'ναι άραγε όταν αύριο
Πάψω στ' αλήθεια να σε βλέπω. Και συνήθισα
Να ζω το σήμερα σα θύμηση του άλλοτε
Με νοσταλγία παρόντος, τέλεια φθίνοντος,
Αφού όσο μέλλων σου απομένει
Όχι αργότερα
Ήδη από τώρα λάμπει αθέατα
Παρελθόν.
Έτσι συνήθισα
Καθώς περνάς από δωμάτιο σε δωμάτιο
Και σκουντουφλές και συγυρίζεις μες στα μαύρα σου
Να 'σαι η σκιά που στην ανάμνηση μειλίχια
Ίδια η φωνή σου χαμηλή κι όταν με μάλωνα
Ποιος θα ξεχάσει το καρφί του ποιος το χάδι του
Όσπου γερόντιο ρουφηγμένο κι αφτιασίδωτο
Μούμια μωρού να ολοθύζει
Απ' τις φασκιές.
Με αυτοσχέδιες ασκήσεις πια συνήθισα
Να κλαίω για σένα ζωντανή κι ότι αναχώρησες
Όμως μετά τί φωταψίες αναστάσεως
Καθώς σε βλέπω εδώ μπροστά μου και φαντάζομαι
Πως απ' το αύριο γυρνάς γιατί μ' αγάπησες
Γιατί σ' αγάπησα κι εγώ, κι αυτό το αύριο
Θα περιμένει λίγο ακόμη – αυτό που αύριο
Καθώς σε βλέπω εδώ μπροστά μου και φαντάζομαι
Θα λάμπει γύρω σου απροκάληπτα
Παρόν.

Αντώνης Φωστιέρης

ΑΝΤΩΝΗΣ ΦΩΣΤΙΕΡΗΣ: ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΙΚΗ

Εκδόσεις Καστανιώτη

Με τίτλο ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΙΚΗ και μια σειρά 82 κειμένων ο Αντώνης Φωστιέρης, από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της εμβληματικής Γενιάς του '70, εκθέτει στο νέο του βιβλίο τις απόψεις, τις θέσεις και τις εμπειρίες από τη μακρόχρονη θητεία του στην πρώτη γραμμή της ποιητικής πράξης.

Την πλειοψηφία των κειμένων αποτελούν συνομιλίες και συνεντεύξεις του, που είδαν κατά καιρούς το φως σε λογοτεχνικά κυρίως έντυπα, και πραγματεύονται με ύφος γλαφυρό, δοκιμιακής βαθύτητας αλλά ταυτόχρονα απόλυτα εύληπτο και ζωηρό, πολυάριθμα ζητήματα που αφορούν τόσο στην Ποίηση (ως έννοια αφηρημένη ή ενσαρκωμένη στη γραφή) όσο και στην Ποιητική (ως ποικιλόμορφη διαδικασία αυτής της ενσάρκωσης): από εκείνα που ανάγονται στη λειτουργία του ποιητικού λόγου έως εκείνα που αναφέρονται στις σχέσεις με την παράδοση, το βιωματικό υπόστρωμα, τον παιγνιώδη, τον κρυπτικό ή τον κοινωνικό του χαρακτήρα· από γλωσσικά, υφολογικά, τεχνικά και μεθοδολογικά έως θέματα συγγένειας με τις άλλες τέχνες, τη φιλοσοφία και την επιστήμη· από προβλήματα γύρω από την εξωγλωσσική του εμβέλεια ή τη δραστηριότητα των εκφραστικών σχημάτων και της διακειμενικότητας έως τον ρόλο της έμπνευσης, του αναγνώστη, του διαδικτύου και της κριτικής. Και άλλα πολλά.

Εκτός από το κύριο σώμα των Συνομιλιών, που συνιστούν ένα είδος «δοκιμιακών διαλόγων», το βιβλίο περιλαμβάνει και μια ενότητα με «Μονολόγους», κείμενα ομολογής θεματικής, που εξακτινώνονται και σε παράπλευρους χώρους, όπως στη γλώσσα, στη μετάφραση, στα λογοτεχνικά ρεύματα, στη Γενιά του '70 κλπ. □

«Ο ΑΛΕΚΟΣ ΒΓΗΚΕ ΑΠ' ΤΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟ»

Μια μουσικοθεατρική παράσταση του Δημήτρη Μαλισσόβα, αφιερωμένη στη ζωή και το έργο του Αλέκου Σακελλάρου (1913 – 2026)

113 χρόνια μνήμης για μια Ελλάδα που χάθηκε στον χρόνο...

«Ο Αλέκος βγήκε απ' τον παράδεισο» και προσγειώνεται φέτος το καλοκαίρι στο Αίθριο του Κέντρου Πολιτισμού «Ελληνικός Κόσμος», μαζί με τις γυναίκες που σημάδεψαν τη ζωή του, τα τραγούδια του από το θέατρο και τον κινηματογράφο, αλλά και τις σπάνιες προσωπικές του αφηγήσεις, σε παραγωγή του Κέντρου Πολιτισμού «Ελληνικός Κόσμος» του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού και της εταιρείας «Μέθεξις» του Χρήστου Τριπόδη. Μια μουσικοθεατρική παράσταση για όσα μας προσπέρασαν, για όσα θυμόμαστε και για όσα συνεχίζουν να μας κρατούν ζωντανούς θα κάνει πρεμιέρα την Τρίτη 16 Ιουνίου 2026. Στον ρόλο του Αλέκου Σακελλάρου ο Αλέξανδρος Μπουρδούμης. Μαζί του, η Ματίνα Νικολάου υποδύεται τις εμβληματικές γυναίκες που πέρασαν από τη ζωή του. Μαζί με μία ζωντανή 5μελή ορχήστρα που διευθύνει ο Δημήτρης Κίκλης.

Αθήνα 1913

Γεννιέται ένας από τους σημαντικότερους δημιουργούς της νεότερης Ελλάδας.

Γεννιέται σε μια πόλη που επιβιώνει ανάμεσα σε όνειρα και ανατροπές. Χαρές και λύπες. Γέλια και λυγμοί. Κι ο χρόνος να κυλά... αθόρυβα, αμείλικτα... να παίρνει μαζί του εποχές, ανθρώπους, στιγμές. Γιατί ο χρόνος έχει έναν παράξενο τρόπο να μας μαθαίνει να γελάμε με όσα κάποτε μας πλήγωσαν και να συγκινούμαστε με όσα κάποτε μας έκαναν να γελάμε.

113 χρόνια

Από τη γέννηση ενός παιδιού που έμελλε να δει τη ζωή αλλιώς. Να την παρατηρήσει, να τη σατιρίσει, να την αγαπήσει βαθιά. Μέσα από τις λέξεις του, τις ιστορίες του και το ανεξάντλητο χιούμορ του, ξεδιπλώνεται μια ολόκληρη Ελλάδα. Μια Ελλάδα που αλλάζει, που χάνει και

ξαναβρίσκει τον εαυτό της. Μια Ελλάδα ανθρώπινη, τρυφερή, αντιφατική. Στις προσωπικές του αφηγήσεις — άλλοτε φωτεινές, άλλοτε νοσταλγικές. Μέσα από τα μάτια του Αλέκου, περνούν πρόσωπα που αγαπήσαμε και μεγαλώσαμε μαζί τους. Η Αλίκη, η Τζένη, η Βέμπο, η Σπεράντζα, η Βασιλειάδου, ο Φίνος και τόσο άλλοι...

Επί σκηνής, το παρελθόν συνομιλεί με το παρόν. Το γέλιο μπλέκεται με τη συγκίνηση. Και οι μνήμες ζωντανεύουν ξανά... όχι σαν κάτι μακρινό, αλλά σαν κάτι οικείο.

Γιατί ίσως τελικά... δεν είναι μια ιστορία μόνο για έναν άνθρωπο. Είναι η ιστορία όλων μας.

1913 – 2026

113 χρόνια από την γέννηση του Αλέκου Σακελλάρου...

113 χρόνια μνήμης...

113 χρόνια από μια Ελλάδα που χάθηκε στον χρόνο...

Η παράσταση αυτή δεν είναι απλώς ένα αφιέρωμα.

Είναι ένα ταξίδι. Ένα ταξίδι στα χρονολογικά που κατέγραψαν μια εποχή. Στις γυναίκες που σημάδεψαν τη

ζωή και την έμπνευσή του.

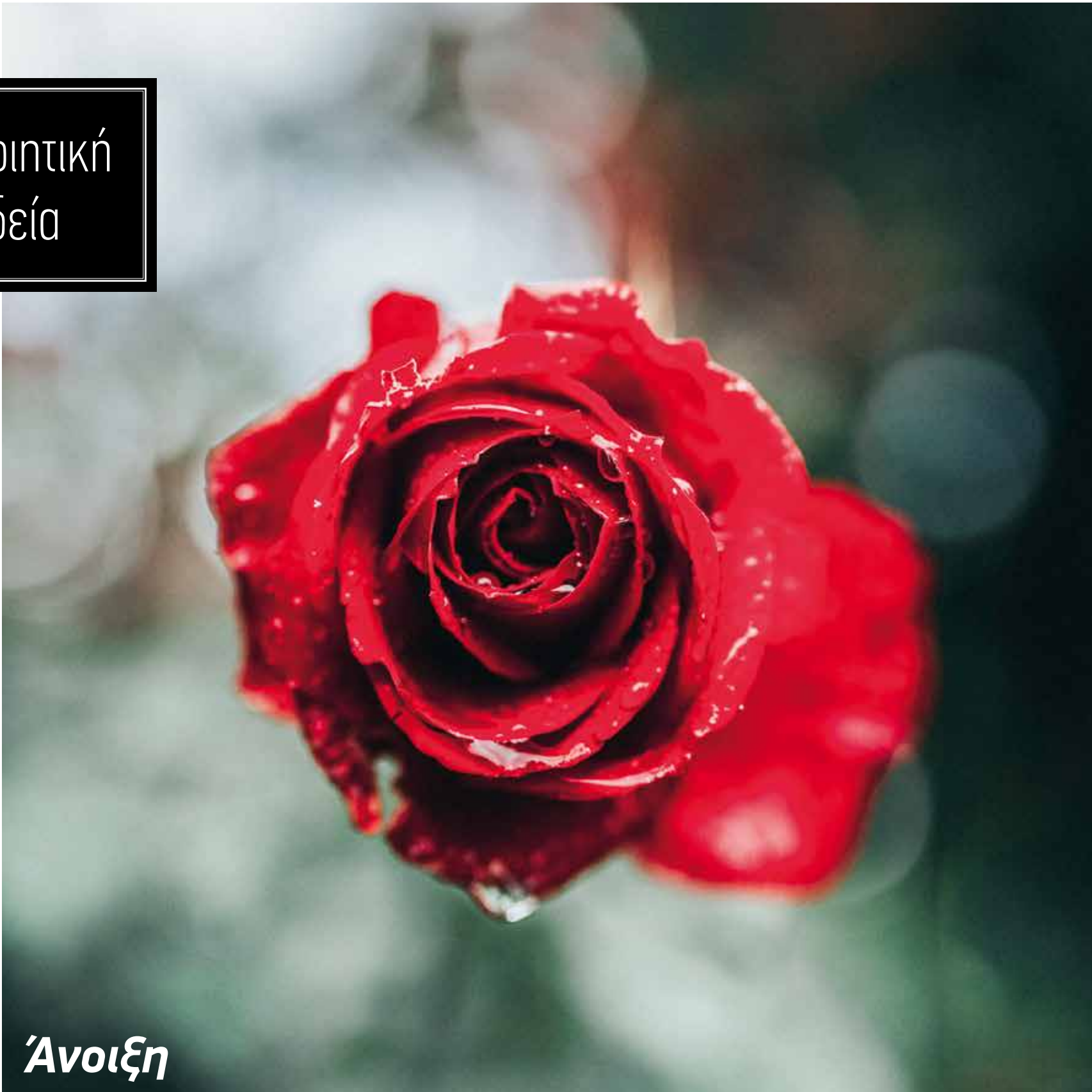
Στα τραγούδια που έντυσαν στιγμές του θεάτρου και του κινηματογράφου. Χαρές και λύπες. Γέλια και λυγμοί. Κι ο χρόνος να περνάει... να χάνεται... να αλλάζει...

Ο χρόνος μας κάνει να γελάμε με ό,τι μας έκανε να κλάψουμε κάποτε και να κλαίμε με ό,τι μας είχε κάνει να γελάμε... ☐

Info

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Πειραιώς 254 Ταύρος
Τ. 212 254 0300

Ποιητική
Αδεία

Άνοιξη

Την άνοιξη αν δεν την βρεις την φτιάχνεις.
Ναι την φτιάχνεις.
Κάθε φορά από την αρχή.
Όλο και πιο ζωντανή.
Όλο και πιο ποτισμένη.
Ναι την φτιάχνεις.
Με εκείνα τα χρώματα που σημαίνουν αρμονία.
Και με εκείνες τις λέξεις που δηλώνουν αρχή.
Ναι την φτιάχνεις.
Με εκείνο το φως, που μπορεί να σου δώσει Παράδεισο.
Και με εκείνα τα λουλούδια που μυρίζουν ζωή.
Ναι την φτιάχνεις.
Με εκείνο το άρωμα της αθάνατης, Ελπίδας.
Και με εκείνη την Πίστη που θα σε κάνει να μην φοβηθείς.
Ναι την φτιάχνεις λοιπόν.
Με υλικά αγνά για την ψυχή σου.
Και με στιγμές απλές που χαρίζουν αιώνιες χαρές
Που σε ακούν στην σιωπή.
Και δεν έχουν ανάγκη τα λόγια για εξηγήσεις.

Ναι την φτιάχνεις.
Με εκείνα τα όνειρα Απου θα σε γεμίσουν υποσχέσεις.
Και με εκείνα τα χαμόγελα που θα σου δείξουν πως πρέπει να ζεις.
Διότι, αν δεν κουβαλάς την Άνοιξη μέσα σου, πρέπει να μάθεις να την χτίζεις.
Από το χειρότερο σκοτάδι στο πιο λαμπερό φως.
Μην την αφήσεις ποτέ να φύγει.
Διότι, όσο πιο δυνατά μπαίνει αυτή, τόσο πιο εύκολα διώχνει τους χειμώνες από την καρδιά σου.
Να την αγαπάς την Άνοιξη.
Όχι μόνο για τα όμορφα και τα ανάλαφρα ρούχα που φοράς.
Μήτε για τους καταγάλανους ουρανούς που σου δωρίζει.
Αλλά για την Αναγέννηση που σε κάνει να ζεις.
Εκείνον τον γλυκό αέρα που δροσίζει την ψυχή σου.
Και εκείνον τον ήλιο που σου χαρίζει ζεστασιά.
Να της δίνεις γεύση λοιπόν.
Σαν εκείνη την βαριά και γλυκιά, που μόνο ο Έρωτας μπορεί να δώσει.
Και μην στεναχωριέσαι αν ξαφνικά χαθεί ή απλά δεν σου έρθει.
Διότι, την Άνοιξη αν δεν την βρεις, την φτιάχνεις.

Οδυσσέας Ελύτης

Λόγος
&
σκέψη

Να αηλιάξουμε

Έχουμε δύσκολα μπροστά μας. Θα φάμε γερές θάλασσες, και δεν είμαστε μαθημένοι. Θα μάθουμε ή δεν θα μάθουμε. Το ζήτημα είναι να μην βρεθούμε μετανάστες σ' ένα ξένο μέγληον –ας είναι φτωχό μα δικό μας. Η παγκόσμια χούντα του χρήματος «αναδιαμορφώνει» ισοπεδωτικά μέσα σε άτεγκτα, αδιαπραγμάτευτα, προκούστεια καλοσύνη τη ζωή και τα πρόσωπα των αιχμαλώτων της.

Έχουμε δύσκολα μπροστά μας. Να αηλιάξουμε, αηλιά χωρίς να αηλιοιωθούμε –«να ξηλώσουμε οι ίδιοι την κουλιτούρα της σπατάλης» που μπαζώνει την ζωή μας με σκουπίδια πολυτελείας, να ξαναδώσουμε αξία σε ό,τι αξίζει. Να διεκδικήσουμε την άμμο από το τσιμέντο, να ξαναμπούμε κάποτε σεβαστικά στο κύμα, να ξύσουμε την ψώρα από τη φύση.

Έχουμε δύσκολα. Να διεκδικήσουμε την καρτερία από την μιζέρια. «Να τραβήξουμε κουπί». Εντάξει. Μα μήπως πρέπει πρώτα να πετάξουμε κάποιους στη θάλασσα;

Γεράσιμος Λυκιαρδόπουλος
Ποιτής

Με τον αέρα του παλιού καλού
καιρού, ένα βήμα μπροστά
από την εποχή της

**ΕΝΤΕΚΑ ΧΡΟΝΙΑ
BOULEVARD**

Εφημερίδα-ταυτότητα του σκεπτόμενου Έλληνα

ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
ΘΡΗΣΚΕΙΑ

11 χρόνια

Διανέμεται
στις 15 κάθε μήνα
δωρεάν

Αθήνα • Πειραιάς • Θεσσαλονίκη